

hemvärfnet

Nr 2/2001

Utan ungdomar
dör hemvärfnet

Ungdomar
går på
offensiven

Alla ska bli
sjukvårdare

"Vi är inte en
scoutrörelse"

200-båtar till
skärgårds-
hemvärfnet

Stockholm leder kontraktsligan

Hemvänet kommer att bestå av tre kategorier förband i framtiden: en vass insatsdel, en för skydd och bevakning och en tillväxtdel.

Grafik Peter Hennix

Nu har vi bollen!

Ar 2004 är Hemvänet integrerat med och en viktig del av de nationella skyddsstyrkorna. Utbildningsverksamheten inom hemvänet genomförs med högre ambition än tidigare och i vissa fall prioriteras hemvänet vid tillförsel av ny materiel.”

Så står det i ÖBs handlingsplan för de närmaste åren. Det är utmärkt. Därmed är hemvänetts roll i det framtida försvaret utstakad.

Vi kan köra igång med tankearbete och diskussioner, både här i högkvarteret, ute vid hemvärnsförbanden och i hemvärnsrörelsen. Och vi kan efter hand börja tillämpa det arbetssättet och inta den organisation som ska bli den framtida.

Vi ska inte vila på hanen utan gå från ord till handling så fort vi kan. Det finns självklart många komplicerade detaljer och problem att klara ut. Därför har vi en framtidsgrupp med kompetens från hela landet, som har fått detta året på sig att finna lösningar.

Det kommer att bli ett hemvärt, där det finns plats för hemvärnspersonal

med olika ambitioner: en del som är beredda att åta sig större och mera krävande uppgifter än idag och en del med huvudinriktning på skydd och bevakning (som idag). Utbildning, utrustning och ersättningar anpassas därefter.

Dessutom ska vi, och det är viktigt, finna lämpliga former för att hantera alla dem, som just nu inte har tillfälle till eller motivation för att åta sig utbildning (de så kallade nollorna). Jag ser nämligen ett stort värde i att ha tillgång till utbildade människor, som kan aktiveras igen när omvärldsläget förändras och Försvarsmakten ska höja sin förmåga.

Det finns också mycket som tyder på att en del hemvärnsmän just nu tvekar inför krävande militär träning, men som inte tvekar ett ögonblick att ingripa till samhällets hjälp vid påfrestningar och katastrofer. De ska också finna en plats i vårt hemvärt.

Jag tror på en sådan differentiering, där hemvärnssoldaterna kan välja ambitionsnivå efter läggning, intres-

se och tid. Då kan vi få ett stort hemvärt, förankrat i bygden, som innehåller både häftiga och bra krigsförband, med bra träning och utrustning, och förband med lägre förmåga, men utmärkt lämpade för bevakningsuppgifter och, inte minst, för att stödja hembygden i svåra situationer. Detta förefaller vara i takt med tiden.

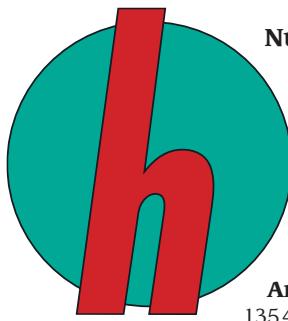
Av vår verksamhet under det förra året framgår tydligt att allt färre hemvärnsmän gör allt mer.

Vi kan glädja oss åt ett ökat timuttag inom alla områden (kontrakterad, kurs- och övrig tid), men det är färre som har fullgjort sitt kontrakt och fler som är s k nollar.

Medlemsvård och rekrytering måste även fortsättningsvis vara högprioriterade områden, men jag är övertygad om att vi dessutom måste bryta om vår verksamhet i viktiga avseenden. Därför känns det inspirerande att ha fått en så tydlig inriktning för detta arbete.

Nu behöver hemvänet inga flera utredningar eller pekpinnar. Nu kan vi sätta igång själva. Nu har vi bollen!

Mats Welfff, rikshemvärnschef

Nummer 2 april 2001, årgång 61

Tidskrift för allmänna hemvänet och driftvänet.

Redaktion: Lidingövägen 28, Stockholm, tel 08-788 7500, fax 08-664 5790. Postadress: Tidsskriften Hemvänet, 107 87 Stockholm.

Redaktör och ansvarig utgivare: Ulf Ivarsson, tel 08-788 9738, e-post: hvtidning@swipnet.se

Annonser: Irmér Media AB, Antennvägen 10, 13548 Tyresö, tel 08-742 1008, fax 742 1009, e-post: irmer.media@telia.com

Administration: tel 08-788 9715

Grafisk form: PH Media, e-post: grafiskform@mac.com

TS-kontrollerad upplaga 2000: 83 000 ex.

Tryck: Color Print Dalarna, 2001.

Prenumerationspris: 150 kr. Postgiro: 456 177-5. Bankgiro: 726-9764.

Manus och annonsstopp: nr 3: 15 maj (utges 15 juni); nr 4: 20 augusti (21 september); nr 5: 5 oktober (2 november); nr 6: 13 november (14 december)

För insänt men ej beställt material ansvaras inte.

I detta nummer

- 2 Krönikा Mats Welff** Nu har vi bollen!
- 4 Notiser** Vapenkrav skärps
- 6 Reportage** Tjejerna höjer stämningen
- 8 Reportage** Ungdomarna går på offensiven
- 10 Reportage** Hv-kompisar tillsammans i Kosovo
- 12 Notiser** Delning försvårar utveckling
- 14 Statistik** Stockholm leder kontraktsligan
- 16 Materiel** 200-båtar till skärgårdshemvänet
- 18 Intervju ÖB** Vill helst slippa 91:an Karlsson
- 20 Debatt** Emma, ett nytt Orion?
- 21 Debatt** Sverige är inte värt att försvara
- 22 Debatt** Blanda frivillighet och plikt
- 24 Utveckling** Ny roll för hemvänet i artilleriet
- 25 Folk & Försvar** Inte ett ord om Sveriges försvar
- 26 Utbildning** Alla ska bli sjukvårdare
- 29 Notiser** Flygkrasch satte Luleås hv på prov
- 33 Krönikा Bojerud** Kryptonazister fick fribrev
- 34 Novell** Kväve och kol
- 35 Notiser** motion mot skråtänkande

Omslagsbilden: Hemvänet behöver fler ungdomar för att fortleva. Foto: Anders Pettersson

ledaren

Nålstick mot hemvänet

När Högvärteret försöker beskriva läget 2004 heter det att hemvänet är "integrerat med och en viktig del av de nationella skyddsstyrkorna". Vidare sägs att "utbildningsverksamheten inom hemvänet genomförs med högre ambition än tidigare" och att hemvänet "i vissa fall prioriteras vid materieltillförsel".

De nationella skyddsstyrkorna ska i sin tur vara "en viktig del i det nya RMA-konceptet". RMA står för Revolution in Military Affairs och är en form för högteknologisk krigföring, som förutsätter informationsöverlägsenhet.

Mycket förenklat går det ut på att vara snabbare än motståndaren med lägesinformation i kritiska områden, momentant kunna fördela data till alla enheter och bekämpa fienden med nya typer av precisionsvapen – även från billigare platfformar än Jas-plan, korvetter och stridsvagnar.

I ljuset av detta kan man ju undra om Försvarsmakten har någon användning för något så mossigt som hemvänet i framtiden, men faktum är att hemvänet inte alls spelat ut sin roll utan tvärtom behövs på flera nya sätt – för att observera och leda eld och skydda kopplingspunkter och sensorer i de omfattande ledningsnätverk som byggs upp för att vi ska kunna ligga steget före i eventuella konflikter.

Hemvänet ska också som tidigare backa upp fältarmén – de operativa insatsförbanden – med olika avlastande och understödjande uppgifter.

Enligt både rikshemvärvänschefen (se krönikा här bredvid) och ÖB, som intervjuas på sidan 18 står hemvänet på tröskeln till en omställning i denna riktning.

Alla förväntas sluta upp kring förändringarna men det blir inte lättare av de neddragningar som Högvärteret beslutade om i mars. Besparingarna liknar visserligen mest nälstick – men slår punktvis hårdare; mot centrala driftvärnskurser, Nijmegen-marschen, rekrytering och information (denna tidning ska spara 500.000 kronor).

Det håller inte att ständigt försäkra hur viktigt hemvänet är och samtidigt snåla med resurserna utan att det får konsekvenser i form av sämre närväro och fler avhopp.

Ulf Ivarsson, chefredaktör

Kustjägare övervintrar i Blekingebataljon

Kunskaper och vapensystem kan övervintra i Blekinges nya skärgårdshemvärnsbataljon.

Med 35 befäl som värvats från nedlagda kustartilleri- och amfibieförband torde inte Blekinge skärgårdshemvärnsbataljon lida av någon instruktorsbrist de närmaste åren.

Flera få d yrkesofficerare har gått in som befäl till förfogande och därefter placerats på ledande befattningar. Andra utgör en kunskapsgrupp och några tecknar reservofficersavtal med oss, berättar Roland Marcken på Blekingegruppen.

Förbandet förfogar över två 200-båtar och en bevakningsbåt. Bataljonen ska växa till full styrka inom något år, hoppas chefen, överstelöjtnant Rolf Lindén. Han har efter pension vid 55 år valt att fortsätta i hemvänet.

– Vi strävar efter att bli ett exempel för hela hemvänet. Min förhoppning är att bataljonen kan bli något av en utbildningsplattform för marina delar av de nationella skyddsstyrkorna. De befäl som krigsplatceras där kommer aldrig att se skymten av någon övningstrupp om de inte ansluter sig till hemvänet. Några repmöten lär det inte bli tal om.

Samtidigt kan hemvärnssoldaterna bekanta sig med nya vapensystem.

Dubbel svensk lösen sköts och bataljonens fana fördes till Amiralitetskyrkan då Blekinge hvskärgårdsbataljon invigdes.

– Av egen erfarenhet vet jag att de kan lära sig sådant som att skjuta med radareldledda KA-pjäser. Ganska få i förbandet behöver avancerad utbildning. De flesta håller faktiskt på med att förflytta och bära materiel. Det svåraste med avancerade vapen är att fatta beslut om insatsen, inte att göra den.

Hemvänet går nu från enkla bevakningsuppgifter till att va-

ra kompetensorganisation, menar Rolf Lindén, som suttit med i utredningen om de nationella skyddsstyrkorna.

– Det är dags att tvätta bort stämpeln av vadmal, gevär m 96 och en kvarting i bakfickan.

Det blekingska hemvänet består efter en omorganisation av fyra bataljoner inklusive skärgårdshemvärnsbataljonen, som visades upp offentligt första gången i januari.

Bataljonens huvuduppgift är att delta i skyddet av marinbasen.

– Jag har 350 hemvärnssoldater som kan skärgården som i sin egen ficka, erfarna befäl och stridsbåtförare. Det här är början på en positiv spiral. Målet är att vi ska bli Sveriges bästa hemvärnsbataljon, säger Rolf Lindén.

Text: Ulf Ivarsson

Foto: Mattias Mattisson

Schengenavtalet skapar nya uppgifter

Genom Schengenavtalet har Sverige påtagit sig uppgiften att svara för den del av EU:s yttre gräns som också är vår riksgräns. Att hålla rent kring vår kust och ta hand om objudna gäster är förvisso en polisiär uppgift, som ska skötas av Kustbevakningen, men den ansvariga myndigheten för att radarövervakningen fungerar är Försvarsmakten.

De tre hemvärnsbataljonerna inom gamla MKO:s område kommer att få var sin radaranläggning att skydda och vid behov kunna bemanna. Resultat av radarövervakningen går normalt med automatik till Sjöbe-

vakningscentralen på Muskö, men vid avbrott ska hemvärnsbataljonerna kunna sättas in för att sköta stationerna manuellt. Det är mycket skyddsvärda objekt som hemvänet nu får att ta ansvar för och man kommer att med stor entusiasm både utbilda sig och öva på den nya och mycket viktiga uppgiften.

Göran Petterson, lokalredaktör

Norra militärdistriktet har fått i uppdrag att utreda hemvärnets behov av förrådslokaler. Slutsatserna ska redovisas senast den 1 oktober.

Vapenkrav skärps – årliga prov införs

Hårdare regler för att utrus-tas med vapen är att vänta. Färdigheten med vapen anses inte tillfredsställande över hela linjen och därför införs ett årligt vapenprov.

Hemvärnssoldaten ska bevisa både sin både teoretiska och praktiska förmåga för att ha behörighet på sitt vapen och rätt att förvara det hemma.

Den teoretiska delen går ut på att svara på frågor om säkerhet, transporter och förvaring. Sen ska man kunna ladda och göra patron ur på föreskrivet sätt. Skjutprovet görs liggande på hemortens skjutbana. De exakta villkoren för

att bli godkänd är inte färdiga, men målet blir troligen en tredjedelsfigur på 100 meter eller liknande.

Godkänt skjutprov utgör första serien för hemvänetts nya skyttemedalj i brons, silver och guld. Vilka krav som ska stipuleras för de olika valörerna avgörs efter skjutprov på Hemvänetts stridsskola under våren.

De nya hjälmlarna av kevlar räcker inte till hela hemvänet, men 10 000 ska tillföras beredskapsplotonerna. Ytterligare 20 000 hjälmar kan disponeras tidigt 2003.

Besparingar slår mot rekryteringen

Inget stöd utgår i år till svenska Nijmegen-truppen. Besparingarna i hemvänet slår också mot rekryteringen och informationen, inklusive denna tidning.

Militärdistriktsgrupperna ska spara närmare 50 miljoner kronor. Ordern kommer från Högkvarteret och går stick i ståv med politiska deklarationer och regeringens så kallade regleringsbrev för 2001 som säger att rekryteringen ska intensifieras.

Bakgrund är de välkända överdragen i Försvarsmakten om minst 700 miljoner kronor. Löneglidning, frikostiga avtalspensioner och höjda bränslekostnader förklarar lejonparten. Alla förband måste solidariskt dela på bördan.

"Vi måste inta en mer kameral attityd," sa stf chefen för grundorganisationssledningen i Högkvarteret, Lars Frisk, då han kommenterade nedskärningen inför en församling av MD-gruppchefer.

Visionen får ej röras

Enligt rikshemvärnschefens prioriteringar får inte vision 2010 röras. Det betyder att tillförseln av terrängbilar (bandvagnar) till beredskapspluto-

Marschkorna får vila i år. Försvarsmakten har inte råd att subventionera Nijmegen.

nerna fortsätter i den mån det finns utbildade förare. Vidare ska båtarna till marina hemvänet börja fördelas – även om takten kan påverkas av reducierungarna. Ungdomsverksamheten undantas också.

En stor besparingspotential finns om man lägger ihop många små övningar till några få stora. Rikshemvärnschefen vill därför att MD-grupperna sätter ett tak på 50 respektive 60 övningstimmar. Idag är upp till 100 timmar uppsplittade på många tillfällen inte ovanligt, men då kommer endast få till övningarna, som ändå kostar nästan lika mycket.

Trognas Nijmegendeltagare reagerar kraftigt mot att För-

svarsmakten slopar bidraget till årets svenska trupp, cirka en halv miljon kronor. För driftvänet blir neddragningen allvarlig. Hela 80 procent av Försvarsmakten bidrag försvinner, vilket slår mot de centrala kurserna – i sex av sexton kurserna ställs in.

HvSS, hemvärens stridsskola, tvingas dra ned på speciellkurserna. En regional ledarskapskurs i Höllviken i sommar stryks ur programmet. Befattningsutbildningen genomförs ograverat.

Rikshemvärnsavdelningen ska spara 1,5 Mkr men inspektionerna – som i ett tidigt skeende var i farozonen – räddas. En planerad hemvärnsfältövning

med MD-grupper och avtalsorganisationer ställs däremot in.

Informationen – inklusive tidningen Hemvänet – får en ordentlig smäll. Redan i budgeten för 2001 minskades anslaget till information och rekrytering med nära hälften – från 942 000 kronor till 442 000.

Någon nyinspelad rekryteringsfilm (nyrikshemvärnschef!) för visning i teve blir det trotsigen inte. Tidningen måste dessutom minska utgifterna med en halv miljon kronor på en total budget om 3,4. En så stor besparing är inte möjlig utan att ge ut mycket tunna nummer resten av året.

En ny kanal som i någon mån väger upp är det elektroniska nyhetsbrev som rikshemvärnsavdelningen sjösätter i mars. Där förmedlas emellertid bara officiell information, skrivelser och beslut – inga bearbetade nyheter, reportage eller rapporter från hela landet och framförallt ingen debatt.

Tidningen finansieras i huvudsak genom att ÖB stödprenumererar till hemvärnsmännen enligt ett beslut från tidigt 1990-tal.

Historien påminner om 1998. Den gången räddades hemvänet av ingripande från politiskt håll. Summan som då stod på spel var 15 Mkr.

Vapnen kan dras in lokalt

Sedan vapenkassunerna flyttats in på militärt område och yrkesbefäl fått ansvaret för kasernvakterna är det hemvänet som är den svaga länken vad gäller stölder av vapen från Försvarsmakten.

Varje år försvinner en handfull automatkarbiner från hemvärssoldaternas bostäder och detta kan inte fortsätta, anser rikshemvärnschefen och Must, militära underrättelse- och säkerhetskontoret.

– Det är helt oacceptabelt att militära vapen kommer i händerna på kriminella och arbetet mot nollvisionen, inga förkomna militära vapen, fortsätter, sä-

ger Svante Andersson på Must.

Så snart patronlägesläset är utdelat minskar visserligen risken, men Must och rikshemvärnschefen vill ändå höja tröskeln för buset och funderar på att dra in vapen lokalt där det förekommit många stölder.

– I dag har hemvärnsmännen rätt att själva lämna in vapnen till central förvaring om de känner sig osäkra, men det räcker inte. Vi behöver fler tangenter att spela på, säger rikshemvärnschefen Mats Welfff.

En allmän inlämning av vapen ses som en sista utväg. Det skulle ge en allvarlig knäck

Aktiv soldat utmärkt

Ett märke för uppfyllt kontrakt tas fram för hela hemvänet efter en idé av Norrbottensgruppen. Märket blir i två olika utföranden, ett för uniform 90 och ett för daglig dräkt modell 87.

Märket har tagits fram av rikshemvärnsavdelningen tillsammans med Spörong. Genom att stora beställningar kan göras blir märket tre, fyra gånger billigare än om varje MD-grupp köper sina egna, 4,50 kronor mot 15–20 kronor styck.

åt utbildningen. Däremot kan man tänka sig att en eller flera militärdistriktsgrupper centralförvarar vapnen, men inte för evigt, hur länge beror på hur hotbilden utvecklas.

En generell åtgärd som är

lättare att motivera vore att slopa mobammunitionen. Så har redan skett i flera MD-grupper utan att hemvärnsmännen protesterat. En rekommendation om en allmän indragning är i faggorna.

– Det här är bra. Lägret motsvarar våra förväntningar. Det är Pernilla Liliegård och Sara Rostov eniga om.

Mathilda Foborg vill bli jurist i Försvarsmakten eller åklagare.

– Dör ungdomsverksamheten, dör hemvänet, säger ungdomshandläggare Lennart Andersson.

I Östergötland är det rejält drag i FBU- och hemvärnsungdomen. Ungdomarna verkar mer sugna efter regementsnedläggningen.

Tjejer höjer stämningen

det ska inte vara så militäriskt – det är ju ändå ungdomar vi arbetar med.” Ungdomsledare Mikael Jonsson i Östgöta FBU-ungdom förklarar varför 50 FBU- och hemvärnsungdomar på sportlovläger i Yxnerum håller på med bågskytte, lerduveskytte och innebandy.

Som nya i ungdomsavdelningen får de vänta tre månader på uniformen.

Fast visst finns det en militär kärna. ”Rekryterna” får lära sig grunderna i skytte med 22 long och sedan skjuter de skol- och fältskjutning med gevär m 96. Exercis, sjukvård, sambandstjänst och en och annan övning i att bygga observationsplatser hör också till. Av säkerhetsskäl har man slutat med lös ammunition.

Text:
Ulf Ivarsson
Foto: Per Sjöswärd

– Hantera vapen är populärt, men vapenfixerade blir inte långvariga hos oss. Det här är mycket fina ungdomar, snälla, tysta, uppmärksamma, säger Mikael Jonsson.

På lägret i Yxnerum gäller ”Oras”, ordning, reda, ansvar och stil. Den som inte sköter sig får åka hem.

– Men dialog krävs, vi måste lyssna på ungdomarna och låta dem vara med och bestämma, annars är det kört, säger kapten Lennart Andersson på Livgrenadjärgruppen och spindeln i nätet i ungdomsutbildningen i Östergötland.

Mikael Jonsson intygar att det är oerhört stimulerande att arbeta med ungdomar.

– Vi ordnar meningsfull fritidssysselsättning för dem. Det

vet vi genom att föräldrarna hör av sig och tackar.

Höjer stämningen

I Östgöta FBU-ungdom är hela 40 procent flickor.

– De förhöjer stämningen. I min egen förening – Östanspångs FBU, Norrköping, ordnar vi i vår en särskild tjejerkväll med inbjudna gäster från Lottorna, Bilkåren och Brukshundklubben för att informera om vilka möjligheter som finns att fortsätta inom försvaret, berättar Mikael Jonsson.

Nja, lottor tänker inte bästa kompisarna Pernilla Liliegård och Sara Rostov i Västanspångs FBU-förening (Linköping) bli. Sara hoppas istället få göra lumpen som ridande militärpolis.

– Men polisyrket är inget för

Jag kommer alltid att ha Försvaret som hobby, säger John Lindqvist.

mig – både mamma, pappa och min låtsaspappa är poliser och de blir väldigt överbeskyddade, tycker jag.

Båda flickorna tränar fysiken och håller utan svårighet jämma steg med pojkarna på lägret. Det är viljan som räknas.

– Vi tycker om att umgås med killar – tjejer är så mesiga, de viskar och fnittrar, säger Pernilla, som är mera för strapats och veckoslutsövningar i fält.

På lägret har de fått nya vänner och känner sig omtyckta.

– Vi blir väl bemötta här och killarna från Norrköping är jättetrevliga.

Det var Saras äldre bror som tipsade dem om FBU.

Pernilla och Sara har varit med sedan i höstas och inte hunnit få så många timmar. Det har däremot 17-årige John Lindqvist i samma förening. Han ståtar med tre guldstreck på armen.

– I årskurs åtta fick jag ett brev om FBU och tog mig till ett informationsmöte där de hade ställt upp materiel - jag tyckte det såg intressant ut.

John har gått överlevnadskurs och ledarskapsutbildning. Nästa sommar rycker han in på en sjukvårdspluton. De kunskaper i sjukvård John fått som FBU-ungdom anser han vara ovärderliga.

– Utan FBU hade jag inte haft en aning om hur jag beter mig vid en trafikolycka.

Efter värnplikten vill John göra FN-tjänst och om han inte blir yrkesofficer kan han tänka sig en insatsploton i hemvänet.

– De flesta av våra ungdomar blir befälsuttagna. Vi försöker också få in dem i FBU och hemvänet, säger Mikael Jonsson.

Växer som män

– Det bästa med det här jobbet är att se ungdomarna växa som män. Deras självförtroende ökar hela tiden. Jag tror inte att pulsen går upp ens om de får hålla föredrag för hela sko-

lan, säger Ronnie Karlsson, som delar på ungdomsledarjobbet i Norrköping med Mikael Jonsson.

Ronnie är även gruppchef i Bråbo hemvärnskompani och hemvärnare sedan 15-årsåldern. Som den eldsjäl han är tar han inte ens betalt för att vara med i Yxnerum.

– Det handlar inte om pengar för mig utan om kontakten med ungdomarna. De behöver förebilder.

Ronnie Karlsson är kritisk mot beslutet att slopa skoltecknen.

– Vi har ryktesvägen hört att det är på gång. Tas märkena och uniformen bort slutar 90 procent. Det visar väl att det vorre bra att ha någon som jobbat praktiskt med ungdomar i Hökgvarteret.

Inte heller Mathilda Foborg, 17, från Norrköping, gillar tanke på sprätta bort tecknen.

– Jag pryan som avdelningschef på lägret och kan direkt se vilka som kan vara gruppchefer eller tältlagschefer. Skolstrecken signalerar en viss kunskap.

Väntar vid vakten

Ungdomar i Östergötland söker sig gärna till FBUs och hemvänets ungdomsavdelningar som idag har 400 medlemmar.

– Antalet skulle nog kunna fyrdubblas, tror Lennart Andersson, som är ungdomsansvarig på Livgrenadjärgruppen.

Konstigt nog verkar ungdomarna mer sugna efter nedläggningen av I 4.

– När vi har rekryteringsmöte

på Malmen har det hänt att 200 ungdomar stått och väntat på mig vid kasernvakten, berättar Lennart Andersson,

Att detta är en effektiv kanal för rekryteringen till hemvänet råder det ingen tvekan om. På introduktionshelgerna dyker mängder av kända ansikten upp.

För ett tiotal år sedan kunde den som gjort fyrahundra timmar i en ungdomsavdelning provtjänstgöra och skriva kontrakt med hemvänet även om han inte gjort sin militära grundutbildning. Lennart Andersson anser att det vore värt att fundera på igen.

– Dör ungdomsverksamheten, dör hemvänet. Och vi är enorm resurs för Försvarsmakten. Officersprogrammet på Kvarn är nedlusat av hemvärens och FBU-ungdom.

Vilket råd skulle du vilja ge militärdistriktsgrupper som inte har ungdomsverksamhet?

– Starta direkt, men se till att få rätt ledare, utbilda dem och bedriv en seriös verksamhet. ☺

Helikopter 5 kostar bara tusen kronor i timmen att flyga, jämfört med 10 000 för de större typerna.

Invandrare välkomnas

I FBU har man länge kunnat delta i ungdomsutbildningen utan att vara svensk medborgare. Nu ska det bli samma regel i hemvänets ungdomsavdelningar. Ett beslut om såken tas i dagarna av Hökgvarteret. Eftersom hemvänsungdom inte längre håller på med övningar vid skarpa objekt kommer de inte i kontakt med information som är förbehållet svenska medborgare.

Ungdomarna går på offensiven

Minst ett dussin nya avdelningar bildas i år om planerna fullföljs.

Text: Ulf Ivarsson

det finns omkring 1700 hemvärnsungdomar i Sverige och därtill kommer 3000 ungdomar som tillhör Centralförbundet för befälsutbildning (FBU).

Endast Västmanland är en vit fläck på ungdomskartan. I övriga landet finns större eller mindre ungdomsavdelningar – antingen i hemvärvnet eller FBU.

Och fler ungdomsavdelningar i hemvärvnet ska bildas. Norra militärdistriket är på hugget. Lapplandsjägarna, som är kända för sin livaktiga avdelning i Kiruna, planerar att starta ungdomsverksamhet även utanför centralorten.

Aven om Norrbottensgruppen ligger rätt väl till med sina 90 ungdomar har man beslutat om en nystart. Major Karl Olsson, ny tillträdd ungdomsansvarig, planerar en rekryteringsdrive och hoppas att artiklar i Hemvärvnet kan förmå hemvärnsmännen att värva ungdomar.

Årets program borde intressera dem – Karl Olsson har bullat upp med sånt som tilltalar äventyrslystna. Ett lite udda inslag är "Kniv och gaffel", etikett vid formella middagar, som ska läras ut i Piteå lördagen den 3 november.

Västerbottensgruppen, med idag 52 hemvärnsungdomar (plus 40 i FBU), har föresatt sig att dra igång hela fem nya avdelningar under 2001.

I Mellersta militärdistriket är det bara Livgrenadjärgruppen i Linköping som har konkreta planer på att expandera.

Eftersom Södra militärdistriket hyser halva hemvärvnet inom sina gränser är det inte så märkvärdigt att ungdomarna är många, totalt fler än tusen.

Skaraborgsgruppen utbildar inga ungdomar i egen regi, men tänker dra igång på bataljons- och kompaninivå under 2001. Inriktningen blir försvarsupplysning och kamratskap.

Älvsborgsgruppen är nära målet att knyta ungdomsavdelningar till alla 14 hemvärnskompanierna. Bara tre kompanier är ännu utan.

Gotland, som rapporterar 50 ungdomar varav 15–20 brukar komma till utbildning, ska försöka få igång kvällsaktiviteter i två nya avdelningar – en på södra och en på norra delen av ön.

Skapar fler

Av Norra Smålandsgruppens 25 hemvärnskompanier har tre ungdomsav-

delning. En ny är under bildande och avsikten är att skapa betydligt fler.

Hallandsgruppens vision är att under 2001/02 organisera ungdomsavdelningar i varje kommun.

Under de senaste fem åren har Kalmargruppen utökat från fyra till sex ungdomsavdelningar med inalles 175–200 medlemmar.

I Skåne märks ett tryck att starta fler ungdomsavdelningar och i Trelleborg bildar FBU inom kort en förening. Södra Skånska gruppen räknar imponerande 21 ungdomsavdelningar inom sitt område och vill avvakta om organisationen till bataljoner innan man går vidare.

Rekryteringen av ungdomar skulle förbättras om alla 15-åringar fick en centralt framställd och ständigt aktuell broschyr, anser en utredning som gjorts inom Södra militärdistriktet.

Utredningen tror också på en särskild ungdomssida på Internet, där intresserade skulle kunna surfa till sin lokala MD-grupp och helst också ungdomsavdelning.

En sådan sida har redan Säve ungdomsavdelning (www.hemvarnet.se/hisingen/save/ungdomsa.htm).

Fältliv, strapatser, svett och tårar utlovas.

Nytt vapen till ungdomsskyttet

Gevär modell 96 har få, om ens några fördelar jämfört med 22 long.

Försvarsmakten överväger att kassera de återstående cirka 5000 gevär m 96 som används för ungdomsskyttet och ersätta dem med ett nytt finkalibrigt vapen, 22 long.

Med gevär m 96 kan man skjuta långt, men det betyder inget för ungdomsut-

bildningen, där man slutat med stridsskjutningar.

Kulorna till 22 long innehåller så lite bly att de trotsigen klarar förbudet mot blylad ammunition som gäller från 2007. Patronerna är billiga, 25–30 öre styck, vilket passar bra om man ska ha råd att låta 4000–5000 ungdomar skjuta varandra 200 skott årligen. Då skjutsäkerhetsområdet för

22 long är mindre än för gevär m 96 kan många fler skjutbanor användas.

– Vapnet stimulerar intresset för skytte som tävlings- och idrottsgren, säger överstelöjtnant Krister Carlsson på rikshemvärnsavdelningen.

22 long-gevär är ingen nyhet inom Försvarsmakten, där det används inom skidskytte och orienteringsskytte.

Processen att införa 22 long inleds med en demonstrationsdag på Hemvärnets stridsskola i höst. Någon ny konstruktion behövs inte.

Lämpliga vapen för ungdomsskytte finns att köpa över disk för 8000–10 000 kr styck. Rikshemvärnsavdelningen räknar med att det behövs cirka 1500 exemplar för ungdomsbruk.

Stridsutbildning i civil form erbjuds ungdomar på läger i Östergötland. Foto: Per Sjöwärd.

Uniform bär på nåder

Sverige har lovat att inte ha barnsoldater. Alla märken måste därför bort.

Ungdomar under 18 år får inte bära uniform, endast överdragskläder. Enligt Försvarsmaktens definition är den gamla helgröna modell 59 överdragskläder.

Den så kallade protokollsavdelningen vid Högvaretet var emot, men genom ett muntligt beslut av den tidigare stf ÖB får m 90 användas av hemvärns- och FBU-ungdom. M 59 kommer för övrigt att avvecklas helt.

Så snart ungdomen syr fast en gradbeteckning (eller truppslagssymbol) på

kragspiegeln eller ett förbands- eller skoltecken på armen kommer saken i ett annat läge. Då förvandlas lövhögen plötsligt till en förbjuden stridsdräkt.

Reglerna kom till 1999 och är Försvarsmaktens tolkning av en konvention mot barnsoldater som Sverige skrivit på. På fältet tycks man inte känna till beslutet, på sin höjd genom hörsägen vet man att emblemen är otillåtna. Ungdomarna själva vill åtminstone behålla skoltecknen, då de utgör en belöning för utbildningen.

Frågan är under ompröv-

ning. Rikshemvärnsavdelningen funderar på att försöka mjuka upp bestämmelserna. Vad som i första hand kan bli aktuellt är ett föreningsmärke som talar om att bäraren är "Hemvärnsungdom" eller "FBU-ungdom".

Motiveringen är att vem som helst kan köpa en uniform och att det är viktigt att kunna se om bäraren har någon koppling till försvaret eller inte.

För någon form av skoltecken talar också säkerhetsaspekten. Antalet streck säger något om individens kunskapsnivå. Om

Försvarsmakten tillåter inte skoltecken på överdragskläder, men det har inte trängt igenom.

det argumentet räcker för att de vackert guldgula ränderna med rötter i Landstorsmen får bli kvar är mera osäkert.

Svårt hitta ledare i glesbygd

Lokal ledarutbildning kan vara en lösning

Tillgången på ungdomsledare är genomsnittligt i landet ganska god men i glesbygder som Gotland, Jämtland och Värmland har man svårare att få tag i lämpliga personer.

I Jämtland försvinner de till skolor i större städer. Gotland tror att man skulle kunna engagera yngre yr-

kesofficerare - om inte ersättningskrångel och arbetsstidsfrågan lade hinder i vägen.

Lokal utbildning

Kalmargruppen har trots svårigheterna lyckats behålla en ansenlig ledarkader, ett 25-tal. Men på senare år har det krävts årlig lokal ledarutbildning för att väga upp avgångarna. Dessa be-

ror på att folk allt oftare flyttar på grund av arbete och studier, men också på avtappning av befälsuttagena som går vidare till yrkesofficersstudier direkt efter grundutbildning.

Ett frågetecken är vad som händer om kraven på ungdomsledarna skärps, vilket föreslås av Södra militärdistriktet. I ett papper som undertecknats av che-

fen för Älvborgsgruppen, Falco Güldenpennig, radas det upp ett antal "börkav": militär grundutbildning till lägst gruppcheffs nivå, central ungdomsledarkurs, förordnande av MD-gruppchef.

I Älvborg har hemvärnskompanierna hittills utsett sina ungdomsledare själva utan att Försvarsmakten lagt sig i.

Hemvärnskompisar

Jan Lindhe slåss för ungdomarnas stridsutbildning.

Gör inte hemvärnsungdomen till någon sorts scoukörelse. Det anser förre hemvärnschefen i Tranemo, Jan Lindhe. Om ungdomar ska lockas till hemvärvnet måste det ha något krigiskt över sig.

Förre reservofficeren Jan Lindhe är känd för att säga ifrån. För ett tiotal år sedan hoppade han av som hemvärnschef mitt under en pågående övning för att markera sitt missnöje. Även den gången handlade det om hemvärnsungdomen och dess möjlighet att delta i regelrätt stridsutbildning.

Tillåt stridsövningar!

Nu har Jan Lindhe deltagit som expert i en arbetsgrupp inom Södra militärdistriket som utrett hemvärnsungdomens fram-

”Vi är inte en

tid och han reserverar sig mot att hemvärnsungdomar under 18 år inte får delta i stridsövningar, bland annat inte får skjuta med lös ammunition.

Utredningen efterlyser direktiv från Högkvarteret: ska ungdomar under 18 år få syssla med personlig maskering, förflyttningssätt, posttjänst, överlevnadsövningar, spaning, larmmineringar med mera?

Inga barnsoldater

Det tycker Jan Lindhe som menar att hela spänningen med ungdomsarbetet annars försvinner.

– Jag gissar att det är FN:s barnkonvention som styr tankarna från högsta militära håll. Men våra hemvärnsungdomar blir väl inte barnsoldater i konventionens mening för att de

deltar i sådana övningar, frågar sig Jan Lindhe och reagerar också mot tanken på att hemvärnsungdomen inte ska få bärta den kamouflagefärgade uniformen och ha gradbeteckningar som övrig hemvärnspersonal.

– Blir detta verklighet så kan man ju jämställa hemvärnets ungdomsrörelse med vargungarna inom scoukörelsen och det tror jag inte lockar några, och det är ändå avsikten med utredningen att föreslå hur fler ungdomar ska kunna rekryteras, säger Lindhe.

Tvärtom, menar han, så måste man ta vara på det faktum att ungdomar lockas av spänning, tuffhet och militära former.

– Det är väl bättre att man tar hand om ungdomarna i hemvärnet än att dessa söker sig till nazistorganisationer och andra

Text & foto:
Torkel Ivarsson

tillsammans i Kosovo

Trelleborgarna
Mattias Olsson,
Maria Bergholmen,
Ola Carlsson och Jon
Malmquist lärde
känna varandra
i hemvärvnet. De
liksom Christian
Hägg från Falsterbo tillhör
samma hemvärnsområde.
Nu tjänstgör de
i de fredsbevarande
styrkorna i Kosovo.

Text: Sven Rosell
Foto: Tommy Arvidson

Hemvärnssoldater åker numera skyt- teltrafik till utlands- uppdragen.

hemvärvnet mötte en kvinnlig trelleborgare på den svenska campen i Ajvalija en tidig morgon. I femtonårsåldern träffades Maria Bergholmen, Ola Carlsson, Jon Malmquist och Mattias Olsson i hemvärvnet.

De tillhör alla hemvärnsområdet Trelleborg 11:18. Det gör även Christian Hägg som bor i Falsterbo. Nu är de samtidigt i Kosovo. Maria är stridsledningsassistent, Ola tillhör vakt och eskort, Jon ingår i eldledningsgruppen, Christian i underhållet och Mattias är ammunitionsröjare.

– Det bästa med att vara här är kamratskapet, säger alla fem med en mun. Och pengarna. Lö-

nen är inte så pjäkig, lägger Ola och Jon till.

Rejäl löneökning

Lönerna höjdes med 20 procent i januari i år för att öka intresset för tjänstgöring i de internationella fredsstyrkorna. Viss oro finns för att det ska bli svårt att locka tillräckligt många ungdomar till den fjärde svenska bataljonen.

– Det bästa här är att man får maten fixad och att man slipper tvätta, kommenterar Christian och de andra skrattar instämmande.

Jon gillar livet i armén och är inte främmande för att göra en karriär i det militära. Detta är hans första mission (en sexmånadersperiod) i de fredsbevarande styrkorna. Ola, med sina två missioner i Bosnien, tillhör veteranerna.

Vad gör man då på fritiden på campen? Maria tränar flitigt på gymmet och spinner. Att titta

på video, styrketräna och jogga i de leriga spåren är favoritsässelsättningar för många. Mattias har beställt radiostyrda bilar för att, som han uttrycker saken, ha något att skruva på.

Saknar mammas mat

Hevlängtan har alla fem ibland. Maria saknar mammas mat, familjens hund och kajan som hon hittade i en skorsten i Skateholm.

Hemma undrar många om det är otäckt och farligt att vara i Kosovo.

– De frågar alltid om det är hemskt. Men jag tänkte nog bara på det första veckan när jag såg alla förstörda hus. Här inne på campen märker man inget, säger Jon.

Antalet soldater i den tredje bataljonen är 751, varav 44 kvinnor. Särskilt många kommer från Skåne eftersom det är regimentet P7 på Revingehed som har huvudansvaret.

scoutrörelse ”

grupper med våld på programmet, tycker Jan Lindhe.

Etik och moral

– I hemvärvnet har man ju också möjligheten att diskutera vad försvaret ska vara till för, nämligen att bevara freden, och att tala om sådana saker som etik och moral, säger Jan Lindhe och tar Pippi Långstrump som exempel. Den som är stark måste också vara snäll.

Lindhe var själv landstormspojke under kriget och har en 50-årig erfarenhet av det militära.

– Tiden som landstormspojke var mycket nyttig. Jag var en del av ett kamratgäng som kände sig stolt över sin verksamhet, berättar Jan Lindhe.

– Vi lärde oss ledarskap och ansvar och fick ett brinnande intresse för försvaret.

Jan Lindhe, stridbar före detta hemvärnschef i Tranemo, är på krigsstigen. Förvända inte hemvärnets ungdomsverksamhet till en sorts scouting, säger han.

Driftvärnet förstärkte A9

Helgen den 9–11 februari medverkade banverkets driftvärn vid transporten av fordon till övningen Snöstorm i Norrland.

Från driftvärnets stockholmsförband medverkade 10 driftvärnssoldater, som förstärkte A9s bevakningstrupp.

Driftvärnet hjälpte till med den säkerhet som krävs för att få vistats i spårområdet på godsbangården, där fordonen stod uppställda innan vidare transport norrut. Samverkan mellan driftvärnet och A9s personal slog väl ut.

Även om grundutbildningssoldaterna fick en timmes säkerhetsutbildning för att kunna vistas på spåren så är det bättre att lösa bevakningen tillsammans med driftvärnet som har den rutin och kunskap som krävs, visade det sig.

Delning försvårar utvecklingen

Dick Börjesson krånglar till hemvärnets anpassning till de nationella skyddsstyrkorna.

Om amiral Dick Börjessons förslag om att dela hemvärnet i ett förband och en förening genomförs, kan det försvåra hemvärnets utveckling mot att bli en viktig del av de nationella skyddsstyrkorna.

Rikshemvärnschef Mats Welff är fortsatt kritisk mot frivilligorganisationsutredningen, som lade fram sitt betänkande den 28 februari. Samma dag skickade rikshemvärnsavdelningen ut ett pressmeddelande där det också heter att de föreslagna föreningarna inte bör svara för personalförsörjningen av soldater till hemvärnsförbanden.

– Det är en uppgift för Försvarsmakten, fastslår Welff.

Som Hemvärnet berättat tidigare sockrar Dick Börjesson sitt förslag med att "hemvärnsrörelsen" även kan fungera som rekryteringsbas för förbanden, men den möjligheten finns alltså inte.

Inte heller de frivilliga försvarsorganisationerna ger särskilt mycket för utredningen. Framförallt vill de inte bli toppstyrda av ett "Råd för frivillig samhällsberedskap" med vida befogenheter, inklusive att fördela statsbidrag, som Börjesson vill inrätta. Rådet är sammansatt av representanter för medlemsorganisationerna och betraktas därför inte som objektivt när det gäller att hantera organisationsstöd i storleksordningen 95 miljoner kronor. Det hjälper inte att Börjesson

Hemvärnets stöd till samhället blir inte effektivare för att man bildar en ny frivilligorganisation, "hemvärnsrörelsen", anser Försvarsmakten.

modifierat sin idé så att medlemmarna själva får bestämma om i vilken takt makten att förhandla om bidragen delegeras till rådet.

Rådet, som skulle ha regionala och lokala motsvarigheter i dagens FOS (Frivilliga försvarsorganisationernas samarbetskommitté) väljs av en riksstämma, som är ett slags riksdag för frivilligorganisationerna. Det hela får inte kosta mer än idag, så resurser för rådet vill Dick Börjesson ta från kanslierna i Artillerigården i Stockholm, där flera avtalsorganisationer har sina högkvarter.

Börjesson vill släppa in åtskilliga fler i frivilligfamiljen än de nuvarande 24. Totalt 40 kan bli aktuella. Han delar upp dem i bemanningsorganisationer (de nuvarande avtalsorganisationerna) och "främjande-

organisationer". Kravet på de senare är blygsamt – de ska ha minst 300 medlemmar och informera internt om totalförsvaret och vad Börjesson kallar samhällsberedskap – olyckor och kriser i fredssamhället.

Information om säkerhet och beredskap till tusentals nya medborgare ökar medvetenheten och därmed minskar sårbarheten i samhället är utredningens kungstanke.

Gunilla Malmberg, Blå Stjärnan, expert i utredningen hoppades att den inte ska bli en hyllvärmare som sina två närmaste föregångare.

Är Ninni Engstrand, rikslottachef, representativ för remissinstanserna är risken dock stor.

– Man måste tydligt gå med i rådet för att få pengar överhuvudtaget – barockt. Sen kan man fråga sig om departemen-

ten automatiskt slussar pengar till försvarsdepartementet när föreningar som de förut gett stöd till byter skepnad och blir frivilligorganisationer.

Den stora floran av frivilligorganisationer som kan bli följd är märklig mot bakgrund av att regeringen redan anser att vi är för många, fortsätter Ninni Engstrand. Hon oroas också av att Lars Frisk, Försvarsmaktens representant i utredningen, tycker att frivilligorganisationerna får för mycket pengar och att bara Försvarsmakten och ÖCB, Överstyrelsen för civil beredskap, ska hantera stödet i fortsättningen.

– Syftet med förändringarna verkar vara att vi ska bli mer lättanterliga. Det vore bättre att stärka FOS.

Text: Ulf Ivarsson

Våmhus ändrade sig om avrustning

Det blir ingen allmän avrustning för Våmhus hemvärnsområde i norra Dalarna. I vintras hade hemvärnssoldaterna på ett möte bestämt att kollektivt lämna in, men efter en brandkårsutryckning från Dalregementsgruppen ändrade man sig. Endast ett fåtal i 60-årsåldern kommer nu att lämna förbandet.

– Det har varit svårt att motivera personalen när försvaret halverats, regementet lagts ned och skjutbanorna stängts, säger hemvärnschef Göran Sjölin, som ändå hoppas kunna fylla vakanser med folk från nedlagda krigsförband. Dalregementsgruppen försöker fånga upp dem direkt istället för att leta i personalreserven.

Våmhus ingår i Ovansiljans hemvärnskrets.

Försvarsfrämjandet vill ha allmän värnplikt

Försvarsfrämjandet vill återinföra den allmänna värnplikten. Utan denna finns ingen grund för folkkörsvaret, hävdar föreningen i ett manifest där man inbjuder till medlemskap.

Just nu ser föreningen som sin viktigaste uppgift att skapa en folkopinjon för värnplikten och att Försvarsmakten får korttidsutbilda alla som inte får plats i den nya, lilla armén.

En sådan grundläggande personlig soldatutbildning underlättar en framtid uppsättning av krigsdugliga förband, heter det i uppropet.

Nya medlemmar betalar 100 kronor på postgiro 2150-1 och får då kvartalstidskriften Fritt Militärt Forum.

Reglementen omarbetas

Handböckerna "Hemvärnsreglemente utbildning" och "Hemvärnsreglemente hemvärnskrets och hemvärnsområde" omarbatas. Nya begrepp och benämningar med anledning av Försvarsmaktens och hemvärnets nya organisation ska införas.

I övrigt ses innehållet över av arbets- och referensgrupper som leds av överstelöjtnant Krister Carlsson på rikshemvärnsavdelningen.

Naturvänner hamnade rätt

Johanna Lindgren kommer så småningom att ta över som kostchef på HvSS. Johanna är kostekonom men har arbetat de senaste två åren på bank. Förutom matlagning tycker hon väldigt mycket om djur.

Birgit Bodén började på HvSS i januari som ekonomibiträde. Hon flyttar ner från Ånäset och har under större delen av sitt yrkesverksamma liv arbetat inom kök. Intressen: djur och natur.

Magdalena Magnusson bor i Södertälje och vikarierar för Mona Wettergren som är barnledig. Magdalena har lång erfarenhet av livsmedelsbranschen genom butiksarbete.

Byt ut skräpet

Missnöjd med grejorna du får ut i förrådet? Då kan du hävvisa till en skrivelse från Högkvarteret (KRI UH Avv, beteckning 14810:69523). Där står att det är viktigt att undvika att hårt sliten materiel behålls, samtidigt som materiel med god status avvecklas.

"Oavskiltig avveckling av sådan materiel kan bara undvikas genom att nuvarande brukare via förråden byter ut slien materiel", heter det. Beslutet togs den 9 november 2000.

Jan-Olof Liljedahl, stf hv-bataljonchef och instruktör i korttidsutbildningen i Eksjö, har utnämnts till major i hemvärnet.

Redan en grundutbildad hund klarar mycket.

Sega vovvar i varje buske

Hundarna är sega, men hur uthålliga de måste vara i framtiden och hur man mäter det, funderar projektet Tjänstehund 2004 på.

Hundar som är grundutbildade på samma sätt och efter tilläggsdressyr kan användas i alla vapengrenar är målet för projektet "Tjänstehund 2004".

I sommar lämnar en arbetsgrupp med representanter för Försvarets hundtjänstenhet, marinens hemvärnet och övriga armén en delrapport om kraven på hunden.

En bra tjänstehund ska vara mentalt lämplig och uthållig i sitt arbete.

– Vi har studerat vad tjänstehundarna kan och används till och funderar nu på vad vi behöver dem till i framtiden, berättar Håkan Ohlsson från Svenska brukshundsklubben.

I mars gjordes ett tre dagar långt försök i Halmstad där man lät hundarna arbeta i olika miljöer och följde dem för att se hur länge de kan vara koncentrerade på uppgiften.

– Allt talar för att vi kommer att föreslå en ändring av nuvarande prov så att man mäter den tid hunden är effektiv istället för att som nu låta hunden arbeta längs en viss sträcka, säger Håkan Ohlsson.

På detta sätt blir det lättare att bedöma hundens uthållighet. Det nuvarande provet utförs på en 500 meter lång patrullstig, men det säger egentligen bara om hunden kan martera figuranter, inte hur länge den orkar hålla på.

Hundarna är i regel väldigt sega – erfarenheten säger att det är föraren som tröttnar först.

En grundutbildad hund ska kunna utföra ljud-, vind- och spårmärkning. I tilläggsdressyren anpassas den till uppgiften i sitt förband. I hemvärnet handlar det framförallt om frisök.

– Även här måste vi i framtiden specialisera hundarna. Söka i byggnader i Stockholm är något annat än att söka i skogen i Kiruna, säger Håkan Ohlsson.

Text: Ulf Ivarsson

Skövde nästa för Welff?

Iden allmänna flyttkarusellen i Försvarsmakten riskerar rikshemvärnschefen med stab att hamna någonstans utanför Mälardalen. Ett tungt vägande skäl är att ÖB vill skapa chanser att göra karriär för officerare på garnisonerna ute i landet.

Rikshemvärnschefen har sagt att flytten inte är önskvärd, men genomförbar.

Det är i skrivande stund

inte alldes säkert att det blir någon flytt – först måste Högkvarteret hitta fler avdelningar som kan utlokaliseras. Rikshemvärnsavdelningen har bara tio officerare, varav en överste och tre överstelöjtnanter. Om flytten blir av ska avdelningen börja fungera på sin nya ort den 1 juli 2001. Hetasste tipsen på garnisoner är Skövde eller Halmstad. Ett beslut väntas i maj.

70 mönstrande var per den 3 mars anmälda till tremånadersvärnplikt i Eksjö i år. Utbildningen genomförs av Ing 2 med stöd av Norra Smålandsgruppen. Målet för i år är att utbilda 300. Ett av de förband som skulle ha tagit emot värnpliktiga för korttidsutbildning, S1 i Enköping, har dragit sig ur på grund av befälsbrist.

Man kan tänka sig ett framtida försvar som består av två grenar – en som är ett högteknologiskt invasions- och kuppförsvar och en som är en utvidgd del av värnpliktsystemet, kanske inom hemvärnets ram. Så funderar författaren P C Jersild i DN 27 januari.

Tänker framåt gör Åtvidabergs hemvärnsbataljon som förbereder att sätta upp rekryteringsbyråer i bibliotek och hemvärnkalen – för att kunna ta hand om tillströmningen om det krisar till sig

Vapenboxar för AK 4 tillförs nu MD-grupperna och enligt en preliminär fördelningsplan får varje grupp tre. En box rymmer sex vapen. Någon inredning för kpist eller kul-spruta finns ännu inte.,

Vapen som ligger i boxen kan transportereras utan eskort. Den viktigaste användningen av boxarna är för transporter till och från utbildning och när hemvärnssoldater avrustar.

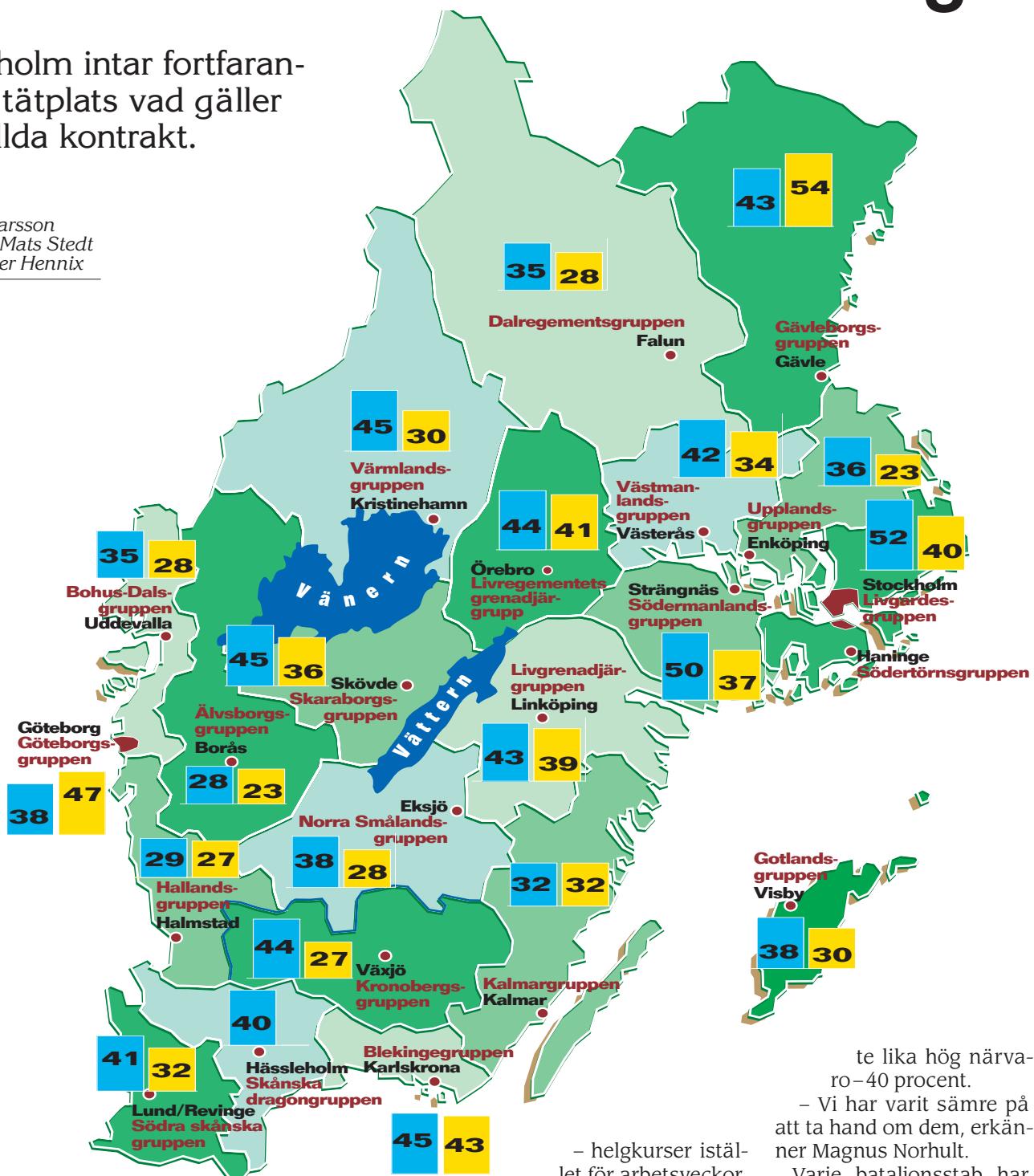
Rekord i fullgjorda kontrakt har möjlig Vitangi ödemarkshemvärnskompani med goda 85 procent 2000.

Inspektionerna är 2002 omfattar under våren Livgardesgruppen, Upplandsgruppen och Västmanlandsgruppen och under hösten Skarborgsgruppen, Älvsborgsgruppen och Hallandsgruppen.

Stockholm leder kontraktsligan

Stockholm intar fortfarande en tätplats vad gäller uppfyllda kontrakt.

Text: Ulf Ivarsson
Underlag: Mats Stedt
Grafik: Peter Hennix

igenomsnitt i landet är det 39 procent som gör sina timmar enligt statistiken för 2000. Stockholm behåller sin tätplats med 52 procent, även om siffran sjunkit från 74 procent 1998 och 63 procent 1999.

Så här förklarar Magnus Norhult, chef för hemvärnssektionen på Livgardesgruppen, att man leder kontraktsligan:

– Törs jag sticka ut hakan och påstå att vi har varit ganska drivande? Vi var först med indelning i bataljoner och kompanier.

– Vi har ett eget "HvSS", viket gör att vi kan fånga upp den unge (medelåldern hos kompanicheferna är nu 32 år), driftige chefen genom att anpassa utbildningen till hans privata situation

– helgkurser istället för arbetsveckor. En stor bataljonsstab avlastar kompanicheferna det fredsadministrativa arbetet.

En positiv faktor är också att man i Stockholm har ansträngt sig att förankra förändringar bland hemvärnsmännen.

Som en extra morot har bataljonerna fått nya lokaler med garage för terrängbilarna.

Avtalspersonalen har in-

te lika hög närvaro – 40 procent.

– Vi har varit sämre på att ta hand om dem, erkänner Magnus Norhult.

Varje bataljonsstab har därför fått i uppgift att ordna en avtalsorganisationernas dag per halvår.

En belöning har utfästs till det kompani som lyckas väcka flest nollor i år – var fjärde hemvärnare i Storstockholm.

Åker ur

Bertil Renström, chef för Jösse Härad bataljon, accepterar inte en kontraktsuppfyllnad på i hans fall 43

Summa MD S

38 31

Summa MD M

43 35

Summa MD N

38 30

Summa MD G

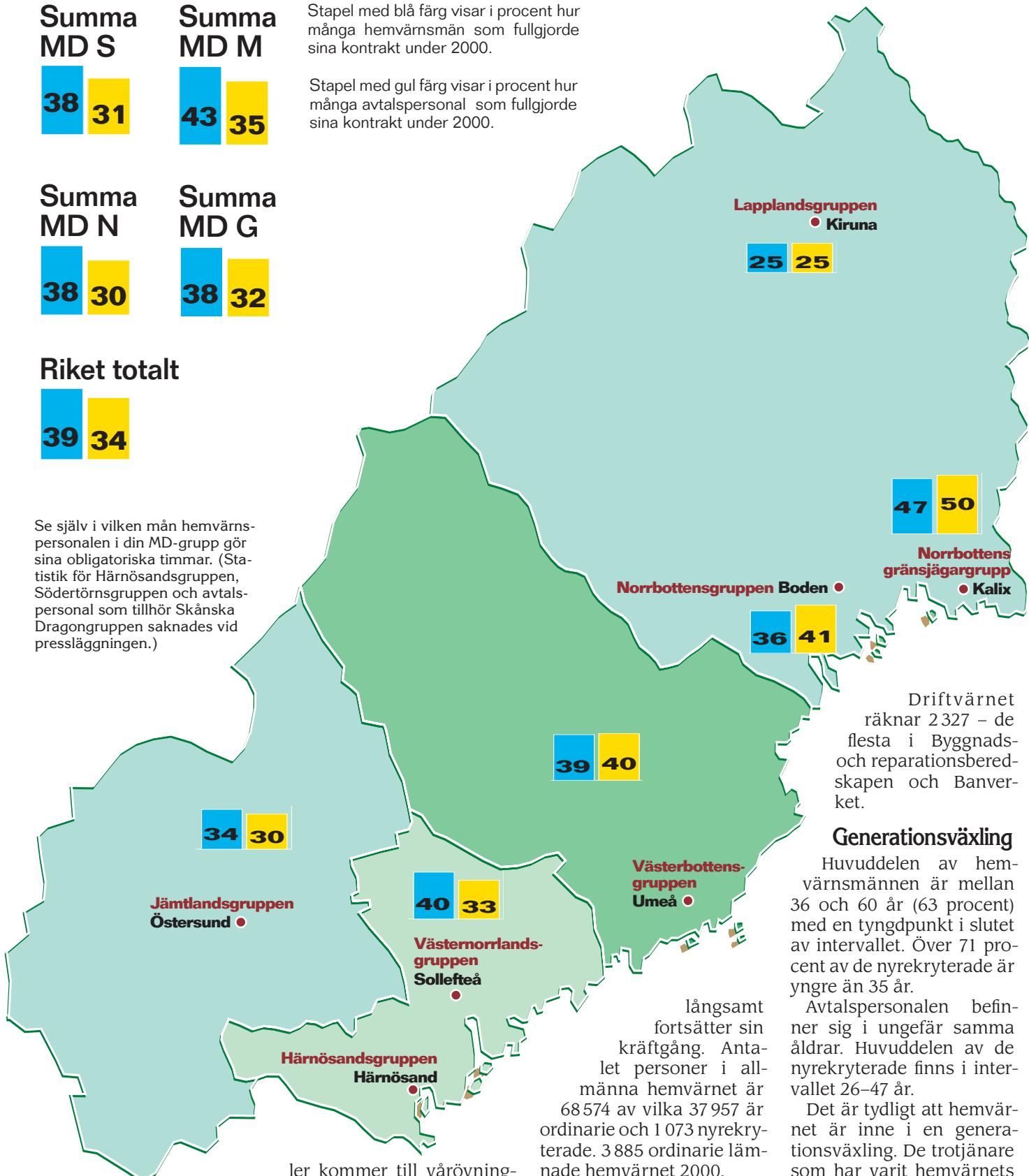
38 32

Riket totalt

39 34

Stapel med blå färg visar i procent hur många hemvärnsmän som fullgjorde sina kontrakt under 2000.

Stapel med gul färg visar i procent hur många avtalspersonal som fullgjorde sina kontrakt under 2000.

Se själv i vilken mån hemvärns-personalen i din MD-grupp gör sina obligatoriska timmar. (Statistik för Härnösandsgruppen, Söderörnsgruppen och avtals-personal som tillhör Skånska Dragongruppen saknades vid pressläggningen.)

procent, samma siffra som genomsnittet för hela Mel-lersta militärdistriktet.

- Något drastiskt måste göras. Vi kommer under den närmaste månaden att se över vår organisation.

De som inte var med på höstövningen och inte hel-

ler kommer till vårvövning-en blir fräntagna sina vapen och riskerar att åka ur hemvärvnet.

Även i Västsverige lever de som missköter sina kontrakt farligt och fler kommer att tvingas lämna in än tidigare.

Statistiken för år 2000 vittnar om att hemvärvnet

långsamt fortsätter sin kräftgång. Antalet personer i allmänna hemvärvnet är 68 574 av vilka 37 957 är ordinarie och 1 073 nyrekryterade. 3 885 ordinarie lämnade hemvärvnet 2000.

De extra hemvärnsmännen är 14 292, antalet nyrekryterade 1 429 och antalet avgångar 1 293.

Avtalspersonalen uppgår till 14 557, antalet nyrekryterade är 593 och avgångarna 1 281 – medelålders och äldre lottor och Röda korsare mest.

Driftvärvnet räknar 2 327 – de flesta i Byggnads- och reparationsberedskapen och Banverket.

Generationsväxling

Huvuddelen av hemvärnsmännen är mellan 36 och 60 år (63 procent) med en tyngdpunkt i slutet av intervallet. Över 71 procent av de nyrekryterade är yngre än 35 år.

Avtalspersonalen befinner sig i ungefär samma åldrar. Huvuddelen av de nyrekryterade finns i intervallet 26–47 år.

Det är tydligt att hemvärvnet är inne i en generationsväxling. De trotjänare som har varit hemvärvnets ryggrad faller nu för åldersstrecket.

Ett nytt hemvärv med en stark föryngring och låg genomsnittålder i förbanden är under uppbyggnad. De nya hemvärnarna är också flitigare på övningarna – över 50 procent gjorde sina timmar första året.

Marinen släpper överraskande 200-båtarna till skärgårdshemvänet. Norra militärdistriket får till och med stridsbåtar.

Text: Ulf Ivarsson
Foto: Anders Pettersson

Båtfrågan i hemvänet tar ett stort kliv närmare sin lösning. Det ser ut som om hemvänet med marina uppgifter kan få alla de trupptransport- och bevakningsbåtar som de kustnära MD-grupperna begärt – fler än 30 fartyg allt som allt. Detta enligt ett förslag till båtfördelning som Marintaktiska kommandot, MTK, lade i januari. Hemvärens förband får med andra ord egena båtar, vilket anses synnerligen rekryteringsfrämjande.

En gråmålad båt är till exempel Trotsa marina hemvärnskompanis hetaste dröm.

– Inom ett år tror jag att det kan bli verklighet, säger major Lars Sandelin, chef för Söderörnsgruppen.

På Norrlandskusten hamnar – förutom fyra nya 200-båtar, en grupp-båt och en bevakningsbåt – två stridsbåt 90 H, som lån från Amf 4, detta efter påtryckningar av chefen för Norra militärdistriktet. Underhållet för lilla modellen av stridsbåtarna (typ 90 E) är inte dyrare än för de äldre och mer skamfilade 200-båtarna.

Så sent som för ett år sedan såg det mörkt ut i båtfrågan. Krigsorganisationens ledningen i Högvarteret höll emot. Det hette då att båtar kan utlånas till hemvänet – men bara om beredskapen medger. Nu har det plötsligt vänt. På MTKs lista får Kalmargruppen till och med två båtar för mycket.

– Vi behöver dem inte, arvet av kontrakterade civila båtar fungerar friktionsfritt, konstaterar kapten Patrik Gardesten.

Sedan halvannat år lägger Kalmar kraft på att sätta upp ett rörligt marint hemvärnskompani i Västervik. Övningarna har än så länge mest gått ut på att skapa en förbandskänsla. Operation övertalning pågår för att få befälen att åka på befordningsutbildning.

Släppte surmulet

Omsvängningen välkomnas särskilt av Gotlands marina hemvärn, som liksom Skåne varit helt utan flytetyl.

Nu får gotlänningarna överta de båtar kustartilleriet i Fårösund förut surmulet släppte ifrån sig på övningar.

– Det blir mycket lättare att behålla och utveckla vårt marina hemvärnskompani, säger major Sven Boman på Gotlandsgruppen.

Kollegan, löjtnant Paul Schönberg, var sjötransportchef på KA3 och fortsätter nu som materielansvarig på MD-gruppen. Schönberg är en handlingens man. När regementet lades ned 1 juli förra året tog han helt sonika med sig båtnycklarna till Visby.

En extra attraktion på Gotland är att besättningarna får sjöstridsräkter och ak 5.

Marint hemvärn i någon form finns

i stort sett längs hela kusten. En oförsvarad sträcka är kuriöst nog Haningebykten utanför Åhus (där rikshemvärnschefen bor). Strax öster därom, i Blekinge, satsar man desto mer. Skärgårdshemvärnsbataljonen ser sig rent av som kompetensbärare för de nationella skyddsstyrkorna. I år utbildas 20 båt- och maskinchefer.

Tynar bort

I Göteborgsområdet behövs inga båtar, för man kan köra bil till de viktigaste punkterna och med bara 15 procents kontraktsuppfyllnad och utan uppgifter tynar skärgårdshemvärnsbataljonen ändå bort.

– En idé vore att upplösa bataljo-

Trosas heta

nen och underställa delar av den de angränsande landbataljonerna, säger överstelöjtnant Kjell-Erik Älverbrandt på Södra militärdistriktet.

Aven i Ystad har den marina hemvärnsverksamheten i stort sett upphört.

Vikande trend

– Den vikande trenden beror på att vi inte haft båtar. Å andra sidan kan man fråga sig om det är just 200-båtar vi ska ha. Här finns ingen skärgård, säger löjtnant Kaj Persson, Södra skånska gruppen.

Däremot ökar Trelleborg – och Malmö rekryterar i stor stil för att behålla styrkorna på hög nivå.

Östgöta marina hemvärnsbataljon kan beordra in en imponerande flotta av civila fartyg.

– Vi var i förtvivlat behov av den stridsbåt 90 som förra chefen för MKO beslut att omfördela till oss – inte för krigsuppgifter men för ren PR-verksamhet, säger Åke Litsén, som är chef för Livgrenadjärgruppen.

– Båtförare var utbildade men när Ulf Edman gick i pension la tydligen någon i backväxeln.

I Stockholm råder snarast det omvänta förhållandet. Rekryteringen till stockholmarnas stolthet, 4:e utsökta skärgårdshemvärnsbataljonen, har medvetet stoppats.

– Vi måste först ta hand om de 200

Hemvänet får ett väsentligt tillskott av 200-båtar.

dröm

som redan skrivit kontrakt, förklarar Lars Sandelin.

Alla nya båtar i Stockholm går till denna bataljon, som ska verka från Nyköping i söder till Roslagen i norr.

En spännande uppgift är att bemanna ett par radarstationer som byggs för att Sverige ska leva upp till Schengenavtalet.

Senare räknar Lars Sandelin med att även utbilda enheter som kan ingå i sjöräddningen.

Sjöräddning är inget nytt för bevakningsbåtplutonerna i Härnösand, som övat detta med gott resultat.

– Målet är att plutonen ska kunna verka direkt vid larm, säger major Jens Persson, Härnösandsgruppen, som stödjer marin hemvärnsutbildning från Kalix till Upplandsgränsen.

Upplärringarna är lite vagare i sina funderingar om framtiden. Avtalen med fiskebåtarna i Östhammar är uppsagda och 200-båtar kan inte operera i den grunda och steniga skärgården runt Gräsö och Öregrundsgrepen.

– Vår viktigaste fråga just nu är dock vad vi ska göra istället för att lägga ned ubåtsnät, säger kapten Alf Uusitalo, Upplandsgruppen.

Sköter pedantiskt

En möjlig käpp i hjulet är om budgetreduceringar drabbar båtunderhållet – och om några skulle visa sig vara i för dåligt skick eller vara för dyra att reparera. I sämsta fall kan utplacementen av båtar försenas.

En 200-båt kostar i storleksordningen 200 000 kronor per år att köra och vårdas. Om det värsta skulle inträffa – grundstötning eller maskinhaveri – finns inte heller pengar avsatta hos MD-grupperna. Å andra sidan brukar hemvärnsmännen sköta om sina båtar pedantiskt.

– De var aldrig i så fint skick när de var på trupp. Förklaringen är att vi trycker ned A-underhållet på förbanden. Tre besättningar krävs då per båt, berättar Lars Sandelin, som är redare för Sveriges största hemvärnsflotta.

ÖB Hederstedt vill slippa 91:an Karlsson

Poster och vakter uppträder lite för snällt, annars är ÖB Johan Hederstedt tillfreds med sitt hemvärv.

Intervju: Ulf Ivarsson

Som relativt nyttillträdd överbefälhavare deltog Johan Hederstedt i inspektionen av Lapplandsjägargruppen. Det var ett medvetet val.

– Jag fick nog intryck av att det har lugnat ner sig efter massinlämningen, att man har kontroll över situationen. I det här området är hemvärvsnumerären kanske viktigare än på andra håll med tanke på geografin som skapar extra behov av ytövervakning, vägvisning och nätverk.

ÖB noterade positiva tecken i Kiruna. Han bevitnade ett eldöverfall genomfört av en grupp ur jägarplutonen i Kiruna hemvärvskompani som var fullt i klass med vad välövade fältförband kan åstadkomma. Vid detta tillfälle användes vapen som inte står på utrustningslistorna.

– Även om hemvärvet inte får allting är det bra att ligga på framkant och utbilda sig på ny materiel.

Vill slippa 91:an

Var det något du var mindre nöjd med?
Johan Hederstedt drar lite på svaret.

– Jag tycker fortfarande att poster och vakter uppträder lite för snällt. Det är tyvärr lite 91:an Karlsson ibland. Jag vill inte ha den bilden – jag vill ha en bild av ett hemvärv som aktivt övar och utbildar, inte sitter i sammankomster.

Johan Hederstedt levererar en snabbkiss över hur det bör vara:

– Ska hemvärvet kunna verka i kriser och krig så måste delarna ha mycket hög kvalité och duglighet redan från början. Vissa förband måste kunna agera skarpt och rätt, vara på plats tidigt och kunna verka med precision. De insatsplutoner vi tar fram ska vara precis så bra.

Hur mycket kan man begära av hemvärvet rent taktiskt?

– Lagom nivå är hög kompetens i plutonen och att kunna samordna verksamheten inom kompaniet.

Överste Göran Lindqvist utgår i utredningen om de nationella skydds-

styrkorna att två insatsplutoner (hemvärvsberedskapsplutoner) till sammans ska kunna slå en mindre fientlig – även bepansrad – avdelning. Det tycker ÖB är ett rimligt krav.

Nedgången är inte allvarlig

Nedgången i numerären ser inte ÖB så allvarligt på:

– Varför ska vi vara så låsta till att ha just 90 000 hemvärvsmän?. Det viktigaste för mig är att enheterna kan lösa uppgifterna. Sen kan man diskutera hur många förband som behövs.

Du har sagt att du är beredd att ge resurser till hemvärvet, men bara om du får något i utbyte, vad?

– Jag vill helt enkelt ha tillbaka väl utbildade förband.

Räcker det då med 20 timmar om året?

– Jag är inte säker på att antalet timmar är någon bra måttstock. Det viktigaste är inte timmarna utan att öva rätt saker. Tendensen är dock att antalet som gör fler än 20 timmar ökar och det är bra för då förbättras kvalitén.

Klarar militärdistriktsgrupperna att ge rätt och meningsfull utbildning?

– Det kan ta en viss tid att nå ända fram, särskilt för de MD-grupper som blivit ensamma och inte längre kan förlita sig på ett regemente, säger Johan Hederstedt.

Men inte heller de MD-grupper som har turen att ligga på garnisonsorterna kan alltid räkna med instruktörer från förbanden. Officersbristen är besvärande.

Därför går det inte att ha alltför höga ambitioner för utbildningen direkt. Johan Hederstedt menar att MD-grupperna nu måste få tid på sig att höja kvalitén efterhand.

I takt med att officerare går med särskild pension från MD-grupperna förutsätter Johan Hederstedt att vakanerna fylls på.

– Jag kan inte acceptera att MD-grupperna hamnar utanför den normala personalförsörjningen.

ÖB Johan Hederstedt ser hemvärvet som en resurs med konkreta uppgifter i det nya försvaret. Foto: Sven-Åke Haglund

Livgrenadjärregementet i slutet av en epok

Detta är sista delen av sexton i historien om Östergötlands regement med anor från 1542. Innehållet är sammanställt av historiekommittén för Livgrenadjärregementets historia, med universitetslektor Sven Hellström som redaktör.

Den rikt illustrerade boken, som behandlar åren 1962–1997, är på 458 sidor och täcker in avsnitt och ämnen som inte tidigare kunnat skildras, eftersom författarna först nu kunnat få del av tidigare hemligstämplat svenska och utländskt material.

Boken inleds med en kort historisk återblick. Därefter behandlas Östergötlands roll inom Sveriges försvar, hur hotbilden har sett ut och bedömts från säkerhetspolitiskt håll under 1800- och 1900-talen. Det har inte alltid varit självklart att hela Sverige skulle kunna försvaras.

Regementets uppgifter i krig och fred, frivilligförsvaret och internationella uppdrag behandlas i separata kapitel. En avdelning handlar om regementets anställ-

da, officerare, reservofficerare, underofficerare, underbefäl och civilanställda.

För första gången har den traditionsbärande militärmusiken vid både I 4 och I 5 fått ett eget kapitel.

Under 20 år i början av 1800-talets instruerades musikkårerna av Bernhard Crusell, klarinettist vid Hovkapellet i Stockholm, som tillbringade sina sommarferier i Linköping. Crusell är som tonsättare välkänd utomlands, men mindre bekant i Sverige.

I kapitlet "Utveckling mot avveckling" i slutet av boken redogörs detaljerat för hur det kan gå till, innanför och utanför kulisserna, i maktens korridorer. En både intressant och skrämmande läsning. Boken är en rik källa för alla som vill veta mer om vår nutidshistoria.

Per Sjöwärd

Boken säljs vid besök i Garnisonsmuseet i Linköping. Pris: 250 kronor. Den som vill ha boken hemsänd betalar in 295 kronor på Garnisonsmuseets postgirokonto nr 126 55 20-5. Museet är öppet måndagar till

torsdagar klockan 12–16. All be-hållning från försäljningen tillfäl-ler Garnisonsmuseet som helt drivs på ideell basis.

Annons 1/4 stående sv/v

Skövde Natur

Johan Hederstedt kan tänka sig olika lösningar – en del officerare roterar snabbare mellan uppgifterna och stannar bara 2-3 år, andra längre.

– Jag vet att frågan inte är utklarad på alla håll, men vi måste hitta former för detta.

Kopplas in

Hemvärvnets roll i det nya försvaret?

– Det nya försvaret handlar om att kombinera information, ledning och verkan på ett smartare sätt än tidigare. Jag bedömer att hemvärvnet kommer att kopplas in som informationskälla och för att sköta bevakningen av spaningssensorer och kommunikationslänkar.

Johan Hederstedt räknar med att detta kommer att testas i praktiken någon gång efter 2005.

Med en enkel datatelefon eller i vissa fall en kamera rapporterar hemvärvsmannen vad som händer direkt

in i en "nod", en knutpunkt i systemet.

Framtiden för stabsdatorsystemet Emma och den elektroniska lägesrapporteringen Hemus hänger på om de kan göras kompatibla med försvarets nätverk, som i sin tur bygger mycket på Internet.

Kanske kunde hemvärvnet tilldelas en eldledningskikare, som ger målinformation och koordinater till högre stab?

– Jag känner inte till just denna, men jag har vid flera tillfällen sagt att hemvärvnet bör få vara först med någon ny teknik.

Villig att prova

Blekinge vill göra försök med hemvärvnet som kompetensbärare för både vapensystem och befäl i de nationella skyddsstyrkorna. Johan Hederstedt förklarar sig villig att prova idén om han får in ett underlag.

– Jag har hört talas om det. Jag tycker att vi ska ta ställning till detta i beslutet om de nationella skyddsstyrkorna. Vi vill helst ha generella lösningar, inget hemsnickrat försvär.

De frågor som rikshemvärvnstanget 1999 ställde till ÖB och försvarsministern med begäran om svar senast 31 december 2000 tycks ha kommit bort. Det gällde dels bristen på tydliga uppgifter för hemvärvnet, dels att hemvärvnet måste få kosta mer. Johan Hederstedts spontana reaktion är att han fått uppfattningen, senast i Strängnäs, att hemvärvnsbataljonerna har konkreta uppgifter. Ersättningsfrågan är besvarad av regeringsbeslutet från i december.

Presschefen Anders Persson, som sitter med under intervjun, får nu en oväntad order:

– Stämpla in det här och ge det till rikshemvärvschefen så får han hjälpa mig med svaret.

Emma – ett nytt Orion?

Emma är inte inom överskådlig tid operativt för hemvärnets krigsförband.

Det senaste åren har mängder med hyllningsartiklar skrivits om det nya stabsdatorsystemet Emma, som några besjälade entusiaster har utvecklat för att betjäna hemvärnets staber.

Man har också imponerat på någon utländsk general med systemet. Därför har stora resurser tilldelats i form av utrustning, tid och pengar för utbildning.

Det som saknas är en kritisk analys om systemet är det som hemvärnet verkligen behöver, för att säkra sambandet mellan bataljonsstabber och uppåt, liksom nedåt till underställda kompanistabber.

Parallellell med stridsledningssystemet Orion, som skulle lösa alla problem är illavarslande. Den här gången finns det ingen general att hänga om det spårar ur, blott några frivilliga entusiaster som inte har tjänat något mer än publicitet och kanske roality på programvaror.

Den allmänna hämförelsen inför dator och internetbaserade lösningar på alla kommunikationsproblem, har inom näringsslivet redan fått sina välförtjänta smållar, både vad gäller ekonomi och säkerhet.

Dart motsvarar

Redan nu finns systemet Dart som gott och väl motsvarar Emma vad gäller signal-skyddsgrad, dessutom har man glömt bort användningen av fax, som kan sända

Emma är inte universallösningen, först måste cheferna se till att lösa grundläggande sambandsfrågor, skriver Jan Andersson i en kommentar till artikeln i föregående nummer av Hemvärnet.

skisser/kartbilder och även namnteckningar vid viktiga beslut.

Ett arbete att anpassa fax till radio hade sannolikt kostat mindre och haft den fördelen att alla fax-apparater har samma program och finns tillgängliga överallt oberoende av särskilda systemoperatörer.

Hemvärnet, som ska fungera under sämsta tänkbara förhållanden när det gäller tillgång på elcraft, kvalificerad servicepersonal och reservmateriel, har inte råd att ta de risker Emma-systemet medför.

Datorstöd som fungerar är ett bra hjälpmedel, men det får inte ta bort att det i grunden fortfarande måste finnas telefoner, växlar, ordnanser och hemvärnets ordbehandlare av typen M-blanketter och blyertspenna.

Aldrig kan en hårdisk i en dator anföras att bevara en bataljons hela bokföring. Likförbannat måste vi ha en, helst två stabspärmar som innehåller alla in och utgående meddelanden utskrivna på vanligt papper.

Jag vill inte i detta forum ange alla säker-

Emma sätter fart på staben

Rasbo bataljon testade Hemus

Bild: Hemvärnsförbundet

Meddelande från Rasbo bataljon om Hemus

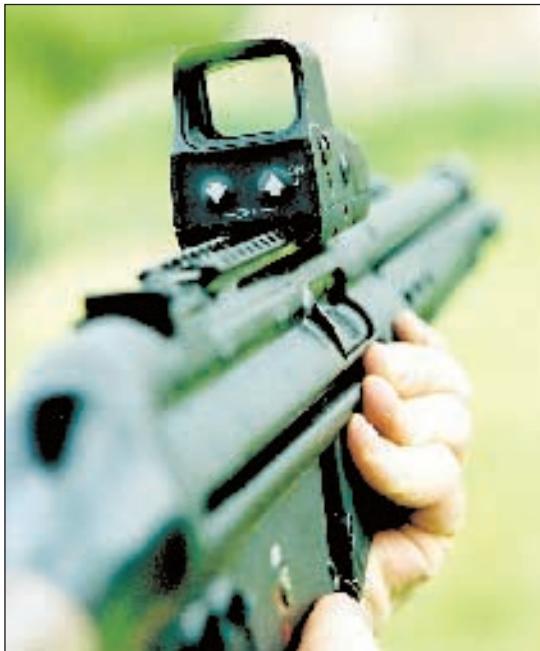
Hellre fler och billigare vapen än få dyra

Roger Pekkala och Lars Bergström har i tidigare nummer av tidningen Hemvärvnet uttryckt önskemål om att vi som är prickskytter ska bli tilldelade PSG 90 i stället för AK 4.

Jag vill påstå att vi måste börja i andra ändan. Hemvärvnet har en bra utbildning för prickskytter som väl svarar mot behovet men efter utbildningen ges nästan inga möjligheter till övningsskytte.

Vi har inga avståndsmätare, kompasser och kartmateriel lyser med sin frånvaro. Vi kan inte ens få ut enkelskottsspärrar till AK 4:an som skulle ge oss tillträde till civila skjutbanor – för att inte tala om problemet att få ut övningsammunition!

Viss vill jag också skjuta med en PSG 90 eller ännu hellre en AG 90. Men realistiskt sett borde vi kanske sikta lite lägre, en bra Remington eller Steyer Manlicher kostar bara en knapp fjärdedel mot en

Ak 4 med förbättrat sikte duger.

PSG 90, och i ärlighetsnamn behöver vi inte kunna skicka våra vapen med fallskärm.

Det är bättre att alla får ett hyggligt vapen än bara några få. Varför inte inrikta oss på dem nya AK 4:orna, kompletterade med nya kikarsikten och varför inte det ställbara trycket som finns till PSG 1,

som passar till AK 4:an. I stället för att tjata om att få övningsskjuta borde vi kräva minst 20 skott i månaden och årliga prov i avståndsbödning och kamouflageteknik. Ta vara på viljan att öva och det engagemang som finns, innan folk tröttnar.

Johan Andersson,
Redvägs kompani

Sverige inte värt att försvara

Jag har funderat i ett lite större perspektiv över varför många unga inte går med i hemvärvnet eller slutar efter något år.

Frågor som dyker upp när hemvärvnet knackar på dörren måste bli: varför talar man i den här organisationen om nationen Sverige? Det är snarare kontinenten Europa som gäller. Min generation kommer att ha hela Europa som arbetsplats. För att kunna konkurrera med andra om arbetena så krävs det en ständig vidareutbildning. Det leder till mindre fritid och helt ledig vill man ju vara ibland.

Varför jag ska försvara just denna ekonomiska zon i ett krisläge? Jag kan ju bara resa till en annan ekonomisk zon där handeln fungerar och (välbildad) arbetskraft behövs.

Nu kanske någon tar illa vid sig. Det finns säkert en del som tänker svikare och värré. Men kom ihåg att det samhälle som 40- och 50-talisterna växte upp

med inte finns mer. Vi som hör till 1970- och 80-talen måste själva se om vårt hus.

Om inte jag ser till att jag har pengar till pensionen, vem gör det i så fall? Staten? Tror man det lär man få sig en riktigt obehaglig överraskning när man blir gammal.

Så de två frågorna man måste ställa sig är:

1. Om jag som medborgare inte kan räkna med att nationen Sverige är beredd att stödja mig när jag blir gammal och svag, ska då jag ställa upp och försvara Sverige idag?

2. Ska jag offra min fritid i dagens samhälle utan att få en motsvarande ersättning för det bortfall i min nuvarande och framtidiga privat-ekonomi som det innebär att vara med i hemvärvnet?

För mig kan svaret på bågge frågorna bara bli ett. Nej, det är inte värt det, inte i dagens samhälle.

Juha Mäntymäki (70-talist),
mantymaki@c-sam.nu

Viktigare att vi är motiverade än att vi blir fler

Under 2001 kommer 75 personer från hemvärvnet att få åka på sitt "livs mest spänrande hemvärvnövning". Detta tycker jag är utmärkt. I en organisation som inte kan ersätta medlemmarna ekonomiskt för deras uppföringar är det bra att det ibland visas andra typer av uppskattning.

Vilka är det då som ska få denna upplevelse? Är det de 75 hemvärvsmän som under det gångna året lagt ned flest timmar eller de 75 som under flera år kämpat för hemvärvnets fromma och utveckling?

Tyvärr inte – det är ett urval av de personer

som före den 15 februari rekryterade minst två personer till hemvärvnet. Det är den som rekryterar som Försvarsmakten vill belöna.

Från Försvarsmaktens perspektiv är detta naturligtvis logiskt. Det finns antagligen inget billigare sätt att öka antalet medlemmar i hemvärvnet än att förmå dem som är med att gratis rekrytera vänner och bekanta. Men är detta logiskt ur den enskilde hemvärvsmannens perspektiv?

Den som är nöjd med statsmakternas satsning på hemvärvnet gör möjligt rätt. Jag för min del vill sända en signal till beslutande myndigheter att

heter genom att inte rekrytera. Det behövs mer materiel, bättre övningar och kanske en högre ersättning för att motivera folk att lägga ned fritid på hemvärvnet. Det är här resurserna bör satsas och när så sker kommer det också att bli lättare att rekrytera.

Åtminstone jag kommer inte att hjälpa till förrän Försvarsmakten på ett trovärdigt sätt visar hur problemet ska lösas.

Det viktigaste nu är inte att bli fler utan att se till att alla som är med i hemvärvnet motiveras att åtminstone uppfylla sina kontrakt. Det är här den stora

Acceptera reservarna

Eftersom kontraktsuppfyllnaden idag är tillfredsställande föreslår jag att den kontrakterade tiden genomförs under en treårsperiod. Det innebär att man som menig hemvärvssoldat kan göra 60 timmar vid periodens slut.

Detta i sin tur kan kräva att hemvärvnsbataljonen vart tredje år genomför en övning under ett antal dagar med ersättning motsvarande den sjukpenninggrundande inkomsten. Den som inte fullgör sin skyldighet under tre

utmaningen ligger och det är detta som borde vara "det stora lyftet".

Magnus Sjöström, Umeå

årsperioden stryks direkt.

Varje bataljon och kompani måste ha en personalutvecklingsplan som även innefattar befälsrekrytering. Om sådan finns och dessutom en acceptans inom hemvärvnet för värnpliktiga officerare och reservofficerare så tror jag att värdefull kompetens kan tillföras.

Det förutsätter också att chef och ställföreträdare har samma möjligheter till utbildning och befordran. Ställföreträdarens uppgift är att ta över om chefen av någon anledning inte kan fullgöra sin uppgift.

Claes-Åke Henricsson,
Västra Frölunda

Nijmegen fick foten av hkv – "ett olyckligt beslut"

Högkvarteret har bestämt att Försvarsmakten inte ska stödja och organisera svenska deltagande i årets Nijmegenmarsch. Det skäl som angivits är besparingar. Alla är vi medvetna om att Försvarsmakten saknar resurser och att de hittillsvarande nedskärningarna har varit omfattande – för att inte säga brutalta.

Jag har all respekt för att ansvariga inom Högkvarteret gör sitt yttersta för att uppnå balans i den av beslutsfattarna tilldelade budgeten. Men jag ifrågasätter beslutet att inte avsätta resurser för årets Nijmegenmarsch. Det är förhållandvis lite pengar som ger effekt i form av god PR och att många fortsätter med sitt engagemang inom främst försvarsmaktens frivilligverksamhet.

Årets höjdpunkt

I Nijmegen träffas cirka 300 personer från hela landet, företrädande alla delar av försvarsmakten och frivilligorganisationerna. Det är en blandning av yrkesofficerare, reservofficerare, hemvärnsmän, lottor, bilkårister, FRO-are, FBU-are, värnpliktiga osv.

Alla tycker att det är roligt och hedrande att kunna känna sig som representant för Sverige och vår Försvarsmakt. För många är det årets höjdpunkt att efter många mils förberedande träning få åka till Nijmegen och genomföra marschen tillsam-

mans med andra militärer från hela världen.

Vad kan då effekten bli av Högkvarterets beslut? Jo i värsta fall kroknar många ur frivilligpersonalen. Inom de egna förbanden och organisationerna har man redan sett konsekvenserna av nedskärningar, besparningar och omorganisation – och nu detta. En fin motor har med ett enkelt beslut upphört. Beslutet kan tyvärr medföra att vissa säs-

ger upp sina avtal och lämnar in sin utrustning.

Detta skulle vara både överilat och olyckligt. Sker detta så uppstår kostnader i andra änden för nyrekrytering och utbildning och det vet vi ju att det tar tid innan vi har den nyrekryterade placerad på sin befattning.

Bo Johansson, C. Marschgrupp Legionen

Vart är försvaret på väg?

Våren 2000 lades stora delar av det svenska försvaret ned. Det sades att vi i dagens läge inte behöver något större försvar än det som blev resultatet av det "stålbadet".

I stället för ett folkförsvar byggt på den allmänna värnplikten fick vi ett högtekniskt försvar byggt på maskinen, inte på människan. Det nya försvaret skulle bli vassare och mer anpassat till omvärlden än det gamla.

Frågan är dock vad som är vasst och vad som inte är det.

Ska vi i det lilla Sverige med våra begränsade resurser försöka efterlikna stormakterna och bygga vårt försvar på den grund som stormakterna är bra på – att ligga först i den tekniska utvecklingen och alltid ligga steget före eventuella motståndare vad gäller vapen, ledning och underhåll?

Ska vi duellera med en motståndare som är tekniskt och numerärt överlägsen oss på ett sätt som passar honom men inte oss? Kommer vi att lyckas med att försvara varje del av vårt land vid varje tillfälle eller är det så att vissa delar av Sverige är mer svenska än andra?

Ska vi offra den allmänna värnplikten och i smyg införa ett yrkesförsvar med påföljande minskad försvarsvilja?

Ska vi också offra den breda kompetens som

värnpliktsförsvaret besitter, en kompetens som är omvänt hög och som också fått mycket beröm från yrkessoldater som tjänstgjort med svenska värnpliktssoldater i internationell tjänst från Kongo till Kosovo?

Låter vi oss slutligen dras in i säkerhetspolitiska äventyr inom ramen för våra ökade internationella åtaganden är vi på väg mot en situation där vi kommer att tvingas in i en stormaktpolitik därför att vi säkerhetspolitiskt samarbetar med stormakter.

Självfallet är säkerhetspolitiskt samarbete bra, men inte om det inte i första hand befrämjar Sveriges fred och säkerhet. Kopplingen mellan yrkessoldater och ökade internationella åtaganden och risktaganden är också klar – det är lättare att riskera kontrakterade yrkessoldater utomlands än frivilliga värnpliktiga.

Svaret på frågorna ovan är självfallet nej. Ändå är det så att det är just detta som blir följdene av det nya försvarsbeslutet. Se därför över beslutet, så att vi kan behålla ett försvar av hela Sverige i vilket alla svenskar är delaktiga och där vi dessutom genom att försvara oss på ett sätt som passar oss, och inte motståndaren, kommer att lyckas.

Bertil Kantola och Anders Karlsson, Kiruna

Blanda frivillighet och plikt

När man ser antalet hemvärnsoldater som väljer att sluta inom denna viktiga del av armén så måste vi kanske börja tänka i nya banor.

Om vi i vår bataljon lyckas värvra 5–6 nya soldater så tappar vi 20

övade och fungerande soldater.

Finns det någon lösning på det här problemet? Ja, det gör det. Det jag skulle vilja föreslå är en kombination av frivillighet och plikt. Detta kommer tyvärr att bli

en nödvändighet förr eller senare.

Ett pliktigt hemvärv skulle göra det lättare att lägga upp övningar eftersom vi vet att det finns ett kompani att tillgå den dagen övningen ska genomföras.

Samtidigt krävs mer utbildning för dem som skall föra befäl över dessa bataljoner och kompanier.

En del känner då kanske oro för att bli av med sina befattningar (detta gäller även mig

själv) men något måste göras innan det är försent.

Jag hoppas att mina synpunkter ska leda till fortsatt debatt.

I. Andersson, rekryteringsansvarig, Kungsbacka bataljon

Behovet av hemvärnet för stöd åt samhället är 100 procent.

Svårt att rekrytera på rysskräck

I nummer 5/00 av Hemvärnet fanns två intressanta artiklar. Vår nye rikshemvärnschef säger: "Satsa på väpnad strid" och chefen för Södra Kinds hemvärnskompani Kenneth Andersson, som luttrat tror på plikt för att kunna lösa sina uppgifter.

Kenneth Anderssons slutsats grundas på konstaterandet att: "När hemvärnsmännen ser, att politikerna signallerar faran över, tappar många sin motivation. Leden glesnar."

Jag känner igen Kenneth Anderssons situation. Leden glesnar – hur man gör för att fylla dem igen. Plikt? Ja, gärna. Men det finns en hel del praktiska problem, som lägger hinder i vägen. Pliktig personal måste kallas in

vid varje tjänstgörings-tillfälle.

Hemvärnets frivillighet gör att vi kan kallas in utan större besvärs och med kort varsel.

Samhällsstöd

Väpnad strid är vår huvuduppgift, säger vår nye rikshemvärnschef. Snarare stöd till civila samhället tror jag. Risken för ett väpnat angrepp torde vara mindre än en procent, risken för incidenter mindre än fem procent medan behovet av att stödja civila samhället är 100 procent.

Jag tror det blir svårt att rekrytera folk med det gamla budskapet om att "ryssen kommer".

Kan inte tänka mig att "den väpnade striden" lockar speciellt många kvinnor till hemvärnet. De uppgifter, som hemvärnet de facto använder till idag, kan folk lättare identi-

fiera sig med, eftersom denna typ av händelser kan drabba dem själva, deras anhöriga och det de värnar mest om såsom barn, åldriga föräldrar, hem, sommarstugor.

Rimlig fördelning

Om jag var koncernchef för 70 000 personer, skulle jag ägna merparten av deras tid till det marknaden mest efterfrågar och jag skulle utbilda och inrikta dem mot detta. Så borde det även vara i hemvärnet.

Vad jag är ute efter är en rimlig fördelning av den tid vi frivilligt lägger ner på hemvärnet. Så att man för egen del kan mobilisera tillräcklig motivation för att fortsätta och även klara av att motivera andra när leden glesnar.

Axel Welin, chef för Trelleborgs hemvärnskrets

Det behövs hållbara argument

I förra numret skrevs det mycket om utgållringen av materiel. I ett svar från Högvärteret sa överstelöjtnant Thomas Johansson angående granatkastare att det tar tio månader att utbilda en granatkastarsoldat.

Min fråga är då: hur många av de tio månaderna är pjästjänst? Tio månader behövs om man ska utbilda en artillerist som aldrig sett en uniform. Vi talar om hemvärnssoldater som redan är grundutbildade.

Detta inte sagt för att vi i hemvärnet ska få allt vi pekar på, men om man ska argumentera för och emot så borde man inte komma med argument som inte håller.

Thord Wedman, plutch Slättängs hukompani, Mullsjö

Larma hemvärnet direkt

Idag förväntas hemvärnssoldaten förvara sitt vapen och sin utrustning i hemmet för att snabbt kunna rycka in vid ett väpnat angrepp eller ett beredskapsställe.

Men ser vi till behovet av beredskap finns ingen anledning att ha någon militär utrustning hemma överhuvudtaget utom: 1. kommunikationsradio, sökare eller mobiltelefon. 2. insatsoverall. 3. uppdragsryggsäck. I vissa fall behöver försvarsets fordon vara omedelbart gripbara på regemente eller brandstation dit hemvärnet har nyckel.

Vid eftersök av försvunna personer bör vi helst ha en första styrka på plats inom 15 minuter. Larmet sker via SOS-nummer 112 direkt till hemvärnsförbandet – en liten grupp på 8–10 personer som har sökare eller komradio. På med overallen, ryggsäcken och iväg.

Vakthavande befäl, kretshemvärnschefer/polis och brandchefer behöver överhuvudtaget inte vara inblandade i larmfasen. Allt sköts av larmoperatör och hemvärnsgruppen själv, en speciell snabbinsatsstyrka med tillräckligt man-dat. Varför inte? Våra uppgifter har ju ändrats. Kim Mortensen, Strängnäs

Skriv kort!

Försök att hålla ditt debattinlägg så kort som möjligt. Redaktionen kan behöva stryka i texten om det är brist på utrymme.

Vill du vara anonym, går det bra, men redaktionen behöver ditt namn och din adress.

Ny roll i artilleriet

Artilleriet är litet men präglas av realistiskt nytänkande där även hemvärvet får en betydande plats.

Text: Göran Pettersson

Vårt artilleri består i dag av fyra bataljoner fälthaubits 77 A. Det är en kraftig minskning från 1985 – sju regementen har reducerats till Norrlands artilleribataljon i Boden och ArtSS i Kristinehamn. Men målet för denna lilla enhet är att bli Europas erkändt effektivaste artilleriorientation, sa Anders Carell, chef för A 9 vid den årliga vice ordförande-konferensen på HvSS i februari.

Dagens stridsfält är både tredimensionellt och fragmentariskt. Tredimensionellt genom att luftrummet utnyttjas för strid av vårt flyg – flygplan

och attackhelikoptrar – och av robotar. Fragmenterat, eftersom egna och fiendliga enheter rör sig om varandra och där också lämnar tomma utrymmen, kanske också med civila män-niskor och hus.

Eldledning

För att rätt kunna använda indirekt bekämpning på detta slagfält behövs det eldledning och det är här som hemvärvet kommer in. Över ytan behövs sensorer av olika slag som snabbt kan ge den chef som vill använda indirekt bekämpning måldata för elden.

Sensorerna, den tekniska utrustningen, är enkel att hantera och hemvärnsförband, grupperade nära målen, är mycket lämpliga att placera ut och betjäna dem.

Den tekniska utrustning som finns är också mycket precisionssäker. Det viktiga är tiden.

Alla beslut och åtgärder genomförs

i stort sett i realtid, där förmågan att utnyttja den korta tid målet expone-rar sig är avgörande för en lyckad strid. Därför krävs också ett lednings-system som gör att tiden mellan upp-täckt och insats blir så kort som möj-ligt.

En mycket viktig uppgift, även i vår tid av svåridentifierad hotbild, är yt-övervakningen. Vi ser att vår anslutning till EU ställer krav på gränsöver-vakning och hemvärvet, som väl känner sin terräng, får en ny väsentlig uppgift.

Vi ser nu också nya uppgifter som hanterare av sensorer och som eld-ledare vid den indirekta bekämpning-en. Det öppnar sig faktiskt en hel del positiva möjligheter i all den avveckling som vi mest hör talas om. Stridens förutsägbarhet blir liten och förmågan att reagera snabbt på ett stort antal händelser kommer att vara ett villkor för framgång. Här finns hem-värnet.

Räddar hemvärn på glid

Chefen för södra militärdistriktet Paul Degerlund sätter ny pris-lapp på hemvärvet.

Text: Ulf Ivarsson

Han vill skriva in värnpliktiga direkt till hemvärvet och korttids-utbilda dem vid militärdistriktsgrupperna, men inte tumma på friviligheten.

Enbart för att fylla upp hemvärvs-forbanden behöver Försvarsmakten 2500–5000 värnpliktiga per år, bedömer Paul Degerlund, som vill ha utbildning av stadsskytteförband även i Göteborg och Malmö. Då personalomsättningen är snabb hamnar många av dessa värnpliktiga snart i de nationella skyddsstyrkorna, NS, och hemvärvet.

– De nuvarande principerna för rekrytering är helt otillräckliga och det är

nödvändigt att göra något radikalt nu.

Degerlund finner det märkligt att försvarsbeslutet inte räknade in kostnaderna för de nationella skyddsstyrkorna, där hemvärvet utgör huvuddelen.

– Jag konstaterar att 60–65 procent av försvaret, räknat som personalstyr vilket hälften faller på hemvärvet.

I Degerlunds paket ingår även att förstärka MD-gruppernas krigsorganisering och instruktörsgrupper med reservofficerare.

De gamla stridsplanerna ska kompletteras med fler rörliga uppgifter – som att skydda rörliga ledningsplatser, sambandsknutpunkter och tanknings- och laddningsomgångar.

För detta krävs tyngre vapen, trupp-radiosystem 8000, stridsbåtar och ter-rängfordon på bredden. Materiellet är nödvändig om hemvärvet ska attrahera unga värnpliktiga. En ytterligare fördel är, att om utrustningen finns, kan krigsplatcerade i NS hålla sina kunskaper levande som extra hemvärvsmän.

Målet på sikt bör vara att organisa-era ett beredskapskompani per hemvärnsbataljon. Särskilda beredskapskontrakt skrivs med personalen.

Högkvarteret har ännu inte sagt något officiellt om Degerlunds idéer, men på ett möte med MD-grupperna sa stf chefen för grundorganisation-sledningen Lars Frisk att det "inte är aktuellt" att låta MD-grupperna ta hand om tremånadersutbildningen.

I ÖBs direktion finns ingen respons för något som kostar extra pengar just nu. På hög nivå anses förslaget vara "populistiskt".

– Jag är helt enig med Paul Degerlund om de delar som behandlar hemvärvets uppgifter och utveckling, men anser att han överdriver proble-men för att vinna opinion för sina förslag, säger rikshemvärvschefen Mats Welfff.

Han säger också att det är förstå-elig att högkvarteret i det här läget är negativ till förändringar som dri-ver upp kostnaderna.

Alla ska bli sjukvårdare

Sist in i gruppen behöver inte längre hänga på sig en sjukvårdsväcka. I framtiden ska alla hemvärnssoldater kunna ge effektiv första hjälp.

befattningen hemvärnssjukvårdsman försvinner och kvalitén på hemvärnets sjukvård ökar. Det blir följd av den nya målsättning som rikshemvärnschefen kontrasignerade i februari och ska börja gälla 2002. Röda Korset får huvudansvaret tillsammans med Försvarets sjukvårdscentrum och jobbar för fullt på att skriva utbildningsplaner som börjar gälla redan i år.

Efter 2002 ska alla nya hemvärnssoldater ha 40 timmars sjukvårdsutbildning. De som har en färsk militärtjänst bakom sig kompletterar efter två år som hemvärnsman med fem timmar sjukvård och året därpå med ytterligare fem.

De äldre hemvärnssoldaterna kommer inte att nå upp till 40 timmar. De har i regel bara 18 eller 22 timmars sjukvårdsutbildning från lumpen. Men även dessa får tillfälle att fräscha upp sina kunskaper – tio timmar på två år.

Målsättningen har väckt debatt. Stockholmarna tycker att 10-20 timmars sjukvårdsutbildning räcker och vill i motsats till Högkvarteret behålla en "förhållandevis kvalificerad" sjukvårdsman i gruppen. Motivet är att det är lättare för Röda Korset att hitta, motivera och utbilda några få med hög kvalitet än det är för MD-gruppen att hålla reda på sjukvårdsutbildning i flera steg för, i Stockholms fall, 1800 hemvärnssoldater.

Men arbetsgruppen står på sig.

Fördubblar utbildningen

För hemvärnssjukvårdarna blir förändringarna mer dramatiska. De måste fördubbla sin utbildning – från 87 till 160 timmar – för att kunna ge morfin och syrgas, behärska moderna metoder för akut omhändertagande samt bli något hemmastadda i områden som fälthygien och stresshantering.

I mars examineras en första kull om 30 Röda Korsinstruktörer som ska lära hemvärnssjukvårdarna att ge syrgas och smärtlindring. Smärtlindring är dock inte aktuell förrän i krig och då först på så kallad delegation av läkare i militärdistrikten.

– Kompetensen i sjukvårdsgrupperna stiger väsentligt, konstaterar försvarsöverläkare Sture Andersson, som lett arbetsgruppen.

En bärande idé i den nya målsättningen är att en skadad ska få kamrathjälp inom fem minuter, första hjälp av en sjuksköterska inom 30 minuter och läkarvård inom en timme. Vården ska vara lika bra som i den civila sjukvården.

Överges inte

De äldre sjukvårdsgruppcheferna överges inte. Om de är lämpliga som chefer får de lära sig ledarskap och kan göra karriär som sjukvårdsbefäl i bataljonsstabben med ansvar för sjukvården i hela förbandet. Efter stabsutbildning kan de gå som VB. De får också ansvar för att knyta ihop sjuktransportledningen inom bataljonen med civil sjukvård med hjälp av sambandssystemet Mobitex.

I målsättningen finns en skrivning om sjuksköterskor som förstärker hemvärnssjukvården. Frågan är mest aktuell norr om Dalälven, där det kan vara långt till sjukhusen. En undersökning av hur mycket personal som skulle kunna rekryteras från nedlagda fältsjukhus planeras.

Ny materiel av alla de slag tillförs – från bårböck för högläge och plutonsapotek till oxygenapparater. För att få med sig allt U-listas en extra personbil och en släpkärra. Några gråmålade sjuktransportfordon avdelas inte. Det finns inte ekonomi för att ha militära ambulanser stående i fredstid.

I ett remissvar föreslås att bilförare från

Sjukvårdsutbildningen lyfts ordentligt. Hemvärnssoldaterna får stor nytta av sina kunskaper civilt.

Kamrathjälpen vid akut omhändertagande blir proffsigare.

Kvinnliga bilkåren kontrakteras för att köra sjuktransportfordon. Detta anser arbetsgruppen vara orealistiskt, då SKBR har fullt upp att få fram förare till beredskapsplotonerna.

Dokumentet säger ingenting om skyddet mot NBC-stridsmedel.

– Den frågan är inte avgjord ens för insatsförbanden, så vi avvaktar med detaljerna, säger Sture Andersson.

Fantastisk utveckling

Glenn Sjöborg, sjukvårdsbefäl i Halmstads hemvärnsbataljon och legitimerad sjuksköterska, är positiv till ambitionshöjningen.

– Om varje hemvärnssoldat har 40 timmar sjukvård är det en fantastisk utveckling.

Han undrar dock över var t ex hemvärnssjukvårdaren tar vägen.

– Det tycks inte längre finnas plats för honom i den akuta sjukvården, utom möjligen i något sjukvärter eller liknande.

Även på punkten transporter är Glenn Sjöborg frågande.

– Det bör ju ske i fordon med någon form av

grundläggande möjlighet att upprätthålla liv, annars blir begreppet "The Golden Hour" en illusion.

Tunga remissinstanser som Livgardesgruppen, Försvarets sjukvårdscentrum och Röda Korset tror inte heller att de civila ambulanserna kommer att räcka.

– En behovsättning av sjuktransportterrängbilar bör omedelbart möjliggöras. Detta skulle förmodligen vara rekryteringsbefrämjande för bilkåren och på vissa håll även lösa en del fredsmässiga skjutsäkerhetskrav, skriver stockholmarna.

Arbetsgruppen försvarar sin lösning:

– Att bygga upp en särskild transportorganisation nu vore fel med den ringa hotbild vi lever i, säger Sture Andersson.

Gotlänningarna vill som en kompromiss starta försök med en minibuss per kompani, inredd för sjuktransporter.

– I vårt område är de civila resurserna begränsade och möjligheterna att tillföra resurser från angränsande områden obefintliga inom rimlig tid.

Text: Ulf Ivarsson
Foto: JIT-foto

Övade strid i centrum

Borlängeborna fick en påminnelse om att Försvarsmakten finns kvar. Det var insatsplutonen i Tunabygdens hemvärnsbataljon som övade strid i bebyggelse en lördagsförmiddag i början av februari.

I ett moment säkrades en gata i centrala staden för passerande fältförband. Två av soldaterna var kvinnor och personalen kom från Borlänge, Gagnef och Säter.

Efter operationen i centrum fortsatte man med att träna att rensa byggnader på Bysjöns övningsområde.

Bataljonschefen Tony Johansson förklarade sig mycket nöjd med sina soldater och hoppas att uppmärksamheten kring övningen ska hjälpa till att fylla upp leden – minst ytterligare 200 man behövs i förbandet.

Foto: Patrik Lindström

Gröna gubbar på Berga

Hemvänet i Lysekil tar hjälp av Sjövärnskåren för att lära sig räddningstjänst ombord. Tre i dubbel mening helt gröna gubbar från Lysekils hemvärnskompani lärde sig räddningstjänst ombord på Berga utanför Stockholm.

Teori om flytvästar och räddningsvästar, hur man utlöser livflottar ingår i kursen. Deltagarna lärde sig att hissa folk i änernät, hoppade från tre meter med den röda "korken", vände livflottar samt provade hypotermipåsar (hypotermi är enkelt uttryckt omvänt feber), både hemmagjorda (filter och svarta sopsäckar) samt köpta. Värmen stiger snabbt i dessa påsar, de blir som våtomslag.

Kursdeltagarna släckte med skum, pulver, kolsyra och vatten på brandövningsplattan. Både handbrandsläckare och brandpostsystem med tillhörande slangdragning användes.

En kväll bjöds det på en tur i skärgården med en 200-båt från ett närläget hemvärnsområde ut till Märsarn. Man passade på att studera säker-

het och skyddstjänst ombord på förtöjda kustkorvetter.

Text & foto: Björn Evensen

En särskilt blöt övning är att täta läckor i övningsanläggningen Särimner.

Museum flyttas till ladugård

Museet på HvSS, som ägs av rikshemvärnsrådet, ska flyttas eftersom skolan behöver lokalerna för utbildning. En tänkbar ny lokal är en gammal ladugård ett stenkast därifrån.

Rådet tillsatte på sitt senaste möte en arbetsgrupp för museet. Den ska till nästa möte i april fundera på hur samlingarna bör visas i framtiden.

Hv-handboken finns på internet

Hemvärnshandboken finns på Internet. Gå in på www.hemvarnet.mil.se för ett närmare studium. Handboken är ännu inte helt färdig. Först ska en språklig genomgång göras. I ett remissvar tyckte Kalmargruppen att det är för mycket talspråk i kapitlen om rekrytering och säkerhetstjänst. Boken ges även ut som lösa häften i en ringpärm – delar av den åldras fort, särskilt ersättningbestämmelserna.

Laserskott skärper övningen

Med träffsimulatorer övade Kinda/Ydre hemvärvnskompani strid mer realistiskt än tidigare.

I form av en fältävlan har kompaniets olika plutoner från Kisa, Rimforsa och Ydre tävlat mot varandra i minröjning, handgranatskastning, avståndsbedömning, skytte och samband. Tävlingsformen sporrar samtidigt som deltagarna får välbehövlig träning.

De har också använt den senaste tekniken under stridsövningarna. På vapnen fästs en laser som skickar ut en stråle varje gång ett skott avlossas. Mottagaren är fastsatt på hjälmen och överkroppen. Olika signaler hörs om någon blivit sårad eller dödad. Genom en dator kan övningsledarna läsa av antalet träffar.

Det nya sättet att öva är bättre tycker deltagarna, även om det är mer krävande. Det är inte längre en lek att ligga i skogen och låtsas att det är krig.

– Det här är övning under

mer verklighetstrogn former och nu får vi i stort sett alla att ligga platt på marken och åla framåt, säger instruktör Benny Jacobsson. Den enskilde soldaten blir mer medveten om vad som krävs i form av skydd, samband och understöd.

En grupp har fått i uppgift att inta en byggnad. De har dödat flera av försvararna, men också skjutit en av sina egna. Efteråt går hela kompaniet igenom vad som lyckades och vad som gick snett. Benny Jacobsson analyserar och kritiserar deltagarnas insats.

Rekryteringsproblem

– Hemvärvnet får bättre och bättre resurser och kommer förmodligen att utgöra en dominerande del av de nationella skyddsstyrkorna. Problemet är att få tag i folk. Det är få som gör värnplikten och folk är engagerade i så mycket annat, säger plotonchefen Jerry Johansson från Ydre.

Han är 28 år och en av de

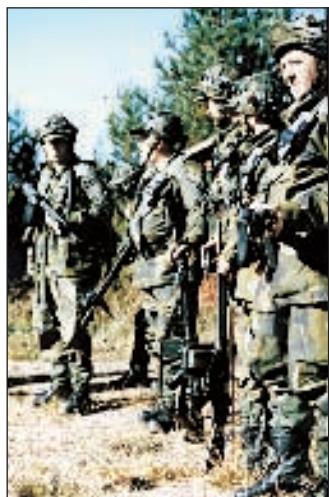
yngsta i kompaniet. När förbandet där han var krigsplace rad lades ner valde han att gå med i hemvärvnet för att ändå få göra en insats men också för att få uppleva kamratskap.

Problem att försvara

Kinda/Ydre kompani har ett 80-tal aktiva medlemmar, jämfört med dubbelt så många för ett par år sedan, men antalet aktiva har inte minskat. Istället har de som inte var aktiva fått lämna hemvärvnet.

– Med bara 80 man kan det bli problem att försvara Kinda/Ydre-regionen men det är heller inte meningen, säger Jerry Johansson. Varje ploton skabara hålla ställningarna tills dess att andra förband är på plats. Kinda/Ydre kompani utbildar sig dessutom numera även för regelrätt strid och för att kunna agera över en större yta än deras egna kommunen.

– En viktig uppgift för hemvärvnet har också blivit att kunna ingripa civilt, menar han,

Problemet i Kinda/Ydre är att få tag i folk. Här står i alla fall några av kompaniets soldater.

till exempel vid eftersökning av män som gått vilse, vid översvämnningar, skogsbränder eller större olyckor i det civila samhället. Där spelar hemvärvnet en stor roll med sin organisation och lokalkändedom men, tillägger han, huvuduppgiften för hemvärvnet är och förblir ändå att klara väpnad strid.

Text & Foto: Rolf Arfwidson

Flygkrasch satte Luleå på prov

Luleå hemvärvnsbataljon sattes verkligen på prov i oktober då larm gick om att två passagerarplan kolliderat på Kallax flygplats.

Enligt uppgifter var 75–100 skadade och ett 20-tal omkomna. Häftiga bränder raserade. Det kunde snabbt konstateras att här räckte inte det civila samhällets resurser till och därför begärdes hjälp från Luleå hemvärvnsbataljon. Ingenting hade läckt ut till deltagarna från hemvärvnet i förväg. Övningen kändes därför väldigt realistisk. Här gällde det alltså att samordna många av samhällets resurser för att genomföra en stor och brådskande räddningsinsats.

Hemvärvnets fick genast mycket att göra sedan vi anlände till olycksplatsen. En grupp behövdes i sjukvårdstället för att bära ut skadade och döda. En annan grupp sattes in för att registrera lindrigt skadade och

Hemvärvsmännen registrerade skadade och chockade passagerare tillsammans med polis och räddningstjänst.

chockade passagerare från flygplanen och några avdelades för att ta hand om dessa män som i avvakten på transport till en lugnare miljö.

Dålig framförhållning

Ledningsstab och fältstab organiserades men vi som arbetade ute på fältet fick inträcka att staberna inte riktigt ledde verksamheten. Framförhåll-

ningen vad gällde transportresurser och varm dryck till väntande fungerade inte. Uppkomna behov löstes av underlydande fältchefer som på olika sätt skaffade fram nödvändiga resurser. Det blev ändå lång väntan för många och det borde inte ha behövt inträffa om fältstabens tänkt efter före.

Hemvärvnet fick också en eftersöksuppgift och bildade en

skallgångskedja som avsökte ett rätt stort område omkring olycksplatsen.

I övrigt fungerade samarbetet mellan aktörer från olika myndigheter mycket bra beroende på god personkänndom.

Hemvärvspersonalen klarade också ovana uppgifter som registrering och hjälp till sjukvården på ett utmärkt sätt vilket också kläddes i berömmande ord när övningen led mot sitt slut.

Viktigaste lärdomen är att fältstabens direkt måste ta ledningen och ha en framförhållning vad gäller behov av materiel, transportresurser och förlägnad. Det blir annars lätt onödiga stopp och nästan kaos. En aldrig så bra organisation fungerar inte om inte ledningen direkt tar tag i verksamheten och är kreativ vad gäller behov, samverkan, samordning och samarbete.

Text: Åke Persson
Foto: Esko Blanksvård

Välljud i Berwaldhallen med hemvärnets "All Star"

Hemvärnets musikkårer deltog mycket aktivt i Hemvärnets 60-årsfirande.

På riksplanet deltog man i förra årets tattoo på Globen med fem musikkårer i en massupvisning och i februari hade man en uppvisning i Berwaldhallen där man satt ihop en musikkår med deltagare från flera hemvärnsmusikkårer.

Vid tattoo gjorde man en bevärd insats när fem hemvärnsmusikkårer marscherade in till tonerna av Hemvärnets marsch. Det var kårerna från Gävle, Göteborg, Huskvarna-Jönköping, Lund och Västmanland som imponerande och klangfullt under Ingemar Badmans ledning sedan spelade Jesus bleibet meine Freude (J. S. Bach), Drottningens av Sabafestmarsch (H. Alfvén) och Colonel Bogey (K. J. Alford).

I Berwaldhallen hade man i stället satsat på tonkvalitet. Man hade valt ut duktiga musiker från olika musikkårer,

Sven-Bertil Taube bidrog till att Berwaldhallen var nästan fullsatt, när en nysammansatt hemvärnsmusikkår spelade.

i huvudsak dem som genomgått hemvärnets blåsorkesterkurs i Göteborg, och bildat en ny sammansatt musikkår av 65 musikanter, varav 28 är kvinnor. Och visst blev det musikaliskt lyckat. Det svåraste med musikkårer är att få de olika sektionerna att klinga gemensamt samt att sedan få sektionerna att även klinga bra tillsammans.

Detta hade dirigenten Lars-Gunnar Björklund lyckats väl med.

Det som drog publiken till en praktiskt taget fullsatt Berwaldhall var naturligtvis solisten, Sven-Bertil Taube. Sven-Bertil Taubes inslag var en repris av en tidigare konsert med Göteborgsmusiken (Flygvapnets Musikkår) där Jerker Johansson arrangerat ett antal

typiska Taubevisor. Och Sven-Bertil är en stor estradör. Hans kommentarer till musiken är välrepeterat anspråkslösa. Men även Sven-Bertil kan missa. I ett extranummer glömde han en del av texten men med sin rutin fixade han även detta.

Hemvärnets Centrala Musikråd har även gett ut en CD i samband med jubileet. Den heter Viva Musica och omfattar 20 spår från 18 Hemvärnsmusikkårer.

Den musikaliska kvaliteten varierar, men speciellt vill jag framhålla Göteborgskåren för dess förfärliga fölksamhet och intonation i Puccinis aria Oh mio babino caro, där Grith Fjeldmose är solist.

Gästdirigent är den välkände Stig Gustafsson. I övrigt omfattar inspelningarna allt från Ingemar Badmans De smattrande trumpeterna till Owe Greens parafras Vid dagens slut.

Text & foto: Stig Wallin, redaktör för Militärmusiksamfundets tidning MarschNytt

Ingen blev arbetslös på Gotland

Nya vindar blåser över det gotländska hemvärnet, 28 hemvärnsområden och fyra kretsar ska ersättas med en helt ny organisation.

Förändringsarbetet har skötts på ett föredömligt sätt av Gotlandsgruppen, som i princip överlätt på hemvärnscheferna och deras närmaste att besluta vilka hemvärnsområden, som skulle kunna gå samman och bilda ett kompani. Resultatet blev nio kompanier fördelade på tre bataljoner. De gamla hemvärnsområdena ska utgöra rekryteringsbas för pluton och grupper.

Namnsatte

Efter nyår samlades allt hemvärnsbefäl och namnsatte samtliga befattningar i den nya organisationen. Även då blev det en hel del nyheter, eftersom antalet hemvärnschefer skulle minskas till en tredjedel. Inga hemvärnsbefäl behövde dock

bli arbetslösa, ty många befattningar skulle besättas – plutonchefer, ställföreträdare, kvartermästare, befäl till förfogande.

På sina håll blev det faktiskt vakanser, men de får fyllas efter hand. Några hetsiga persondiskussioner blev det aldrig utan alla strävade efter att sätta rätt man på rätt plats.

Denna nya struktur på Gotlands hemvärn införs under våren och kommer att tillämpas fullt ut från och med nästa år. All utbildning kommer dock att ske i de nya förbanden och följa en treårs cykel, där år ett är personlig utbildning, år två verkan i grupp och pluton för att det tredje året avsluta med bataljonsövning, ledd av militärdistrikts stab.

Skönt att få utveckla

Gotlandsgruppen som ska leda denna omorganisation har även fått en ny chef, överstelöjtnant Rutger Bandholtz, från numera nedlagda KA 3 i Fårösund.

– Skönt att få utveckla i stäl-

Rutger Bandholtz överlätt till hemvärnscheferna att själva bestämma sin nya organisation.

let för att lägga ned, säger den nye chefen, som det senaste året sysslat med att avveckla sitt förband. Skåning till borden, men med över tjugo år på Gotland och fritidsbonde på ledig tid gör honom mycket lämplig som ledare för frivilligrörelserna i en glesbygd. Han har sjökortet på väggen och marinprylar på bokhyllan.

– Måste veta var man kommer ifrån, tycker han och menar att det är lättare att då staka ut framtiden som för hans del innebär att på alla vis synliggöra hemvärn och frivilligrörelse, skapa förutsättningar

för god utbildning och social samvaro vilket är ett måste för en bra rekrytering.

– Det är ju snart bara hemvärnet kvar och då måste vi göra något bra av det, säger Rutger Bandholtz, samtidigt som han svarar i den telefon, som hela tiden ringer.

– Aldrig förr har jag varit så beroende av dagkalender och telefon, men så är det ju många jag måste hålla kontakt med, det är som att vara bataljonchef på nytt, säger den nye chefen för Gotlandsgruppen, när jag lämnar hans rum.

Text & foto: Ulf Hörsne

Se upp för vilda inspektioner

Det sammanbitna gänget på bilden planerar att besöka varandras förband för att studera hemvänet på ort och ställe. Gruppen består av nybörjade bataljonschefer ur kurs 1213. Fr v Hans Breismar, Nyköping, Per Henrik Persson, Jönköping, Astor Engquist, Eksjö, Anders Henriksson, Glommerstråsk, Alf Sandqvist, fd

rikshemvärnschef, Mats Welfff, rikshemvärnschef, Björn Linde-

berg, Nyköping, Thomas Sundström, Hammarstrand, Lars

Nordgren, Sollentuna och Göran Bjursten, Sundbyberg.

Konkurrensen bortblåst i BRB

Övningarna i BRB, Byggnads- och reparationsbedräskapen, är mycket värdefulla. Särskilt uppskattas utbildningen i ledarskap, som just nu har hög prioritet. Vi utför verkliga spel där situationsanpassat ledarskap övas.

Vi i BRB driftvärn är ju anställda i olika företag, men med uniform på är detta med konkurrens om byggentrepreneurerna som bortblåst. Här gäller det att hjälpas åt inför den stora uppgiften: att i händelse av ofred vara föregångsmän och kunna försvara våra arbetsplatser samt att kunna utbilda ny personal som ska tillföras oss.

En viktig del av vår senaste övning i Källviken, Strömstad, ägnades åt repetition av kunskapserna som skyddsvakt. Vid provet blev 39 driftvärnsmän förordnade till skyddsvakter.

Hemvänet fick en kort pratstund med en av våra nya drift-

värnsmän, Kate Ung. Hur kom det sig att du kom med i BRB driftvärn?

– Jag blev tillfrågad av en arbetskamrat, som informerade om vad BRB driftvärn stod för, vilket gjorde stort intryck på mig. Jag kände att jag ville prova på och syftet med BRB driftvärn känns helt rätt för mig sätter Kate och fortsätter:

– Vi får en bra utbildning och man får träffa en massa trevliga kamrater, såväl från det egna företaget, som från alla de andra byggbolagen. Jag vill varmt rekommendera fler att ansluta sig.

Inom driftvärnet utbildar man sig 20 timmar per år. I distrikt väst brukar övningarna förläggas till en fredag och lördag, på våren eller på hösten. Möjlighet finns också till en fyrdagars vinterövning i Jämtland.

Text: Sven-Eric Svenson

Bosse med hela Skellefteå

Vid årsskiftet tillträdde major Bo Holmlund som ny hemvärnsbataljonschef i Skellefteå.

Han är före detta yrkesofficer och är välkänd för hemvärnssoldaterna från hemvärnsavdelningen på I 20 och sedan Västerbottensgruppen. Enligt chefen för Norra militärdistriktet ska hemvärnsbataljonerna om möjligt ledas av yrkesofficerare, som är utbildade till bataljonschefer.

Tidningen Hemvärens medarbetare ställde två snabba frågor till Bo Holmlund, Bosse med hela Skellefteå:

Hur kommer ser hemvänet att se ut om fem år?

– Hemvänet kommer att vara föryngrat, mycket tack vare tremanadersutbildningen. Grunduppgifterna kommer att kvarstå men alternativa uppgifter tillkommer. Detta blir möjligt genom att terrängbilar och bandvagnar tillförs.

På vilket sätt kommer du att utveckla Skellefteå hemvärnsbataljon?

– Min vision är att säkerställa rekrytering och vidareutbildning av hemvärnsbefäl på olika nivåer.

Text: Lars Heikkinen

Livgrenadjärernas hemvärnskompanier invigdes värdigt och stilfullt i Linköpings Domkyrka.

Pampig invigning av fanorna

I förra numret nämnades att fanor för Livgrenadjärernas hemvärnskompanier, efter mönster från de gamla indelta kompanierna inom Livgrenadjärregementena, var på gång.

Ett utmärkt tillfälle att presentera de nygamla fanorna för allmänheten yppade sig vid gudstjänsten den 11 februari i Linköpings Domkyrka, till minne av Arboga möte i februari 1536. Vid detta lades grunden till Sveriges egen organiserade krigsmakt. De utländska legoknektarna sparkades ut.

Högtiden blev stilfull, med tal av garnisonschefen, kommandören av första graden Håkan Neckman (chef för Försvarsmakten Helikopterflottilj). För den kyrkliga delen av ceremonin, som inleddes med klockringning och fanparad, svarade domprosten Anders Eckerdal.

I fanparadens tät bars gi-

vetvis Sveriges tretungade fana, därefter Livgrenadjärregementets och Östgöta Helikopterbataljons, följd av hemvärnets och HBRs fanor, övriga frivilligorganisationers samt 16 kompanifanor. De senares medverkan i fanparaden gav denna kraftfull tyngd och substans.

I fanparadens kö marschade sedan knektar och soldater i uniformer från 1500-talets mitt fram till våra dagar. De militära förbandens igenkänningssignaler blåstes och psalmer sjöngs.

Herrens Bön lästes och som avslutning tågade fanparaden ut till Kungliga Livgrenadjärregementets marsch, framför av Hemvärnets musikkår Östergötland, som dessutom svarade för alla musikinslag.

Evenemanget uppskattades av de många besökarna.

Text & bild: Per Sjöwärd,

Livgrenadjärgruppen

Tävlingspremiär 2002

Det är osäkert om Danmark och Norge orkar med en nordisk hemvärnstävling. Oavsett detta fortsätter planeringen för rikshemvärnschefens årliga tävling. Målet är att genomföra första tävlingen 2002 med frivilligt deltagande. Därefter kan tävlingen eventuellt bli obligatorisk.

Grenarna ska ha anknytning till hemvärnets uppgifter –

skjutning, handgranatskastning, sjukvård, orientering. Rikshemvärnschefens tävling är inget nytt – fram till i mitten av 1980-talet anordnades den vartannat år, men lades ned då den ansågs sluka för mycket övningstid.

Därför måste nu kraven läggas på en något lägre nivå. För att även äldre ska kunna vara med genomförs inga långa ter-

ränglöpningar. "Prickens vänner" ska inte kunna triumfera så lätt utan skjutningen blir enkel men fältmässig.

Hur stor den tävlande gruppen ska vara och vilka som ska ingå är inte klart. Idealet är en ordinarie grupp med vanliga krigsplacerade hemvärnssoldater, men rikshemvärnsavdelningen tänker inte diktera hur tävlingsgruppen tas ut.

Hv-råd vill heta Skärgårdsgruppen

Hv-rådet i gamla MKO vill byta namn på Söderörnsgruppen. Hemvärnet som är organiserat både i Södertörn, på Värmdö, i Roslagen och i Norrtälje-området vill att Skärgårdsgruppen ska vara det nya namnet, vilket stämmer med både uppgifter och geografi.

Varken Värmdö, Roslagen eller Norrtälje hör till Södertörn och de hemvärnsförband som nu finns inom ytan har klara marina uppgifter.

Chans till revansch i ungdomstävlingen

Årets rikstävling för hemvärns- och FBU-ungdom, äger rum på Hemvärnets stridskola, Vällinge, utanför Stockholm helgen 18–20 maj.

MKG Gotlands Hv som tog hem ÖBs vandringspris 1999 och har en intekning i det nya kommer för att ta revansch på uppstickaren Norrbotten Ö FBU, som vann förra året.

Högkvarterets rekryteringscentrum står för programmet lördag kväll.

Ådalensyndrom ska övervinnas

En intern utredning har tillstsatts för att klara ut hur Försvarsmakten ska övervinna sitt "Ådalensyndrom", alltså att använda soldater för skydd av civila objekt i fred. Detta har varit politiskt omöjligt sedan skotten mot demonstrerande arbetare i Ådalen 1931.

Arbetet leds av ÖBs chefsjurist och ska vara färdigt 2003. Frågan är ett av de få kvarvarande tyngre delmålen i hemvärnets vision 2010 från 1999.

Roligt påverka men inte räkna

Majör Staffan Åhs har anställts på rikshemvärnsavdelningen för att bla införa ekonomisystemen PUB (planering uppdrag och budgetering) samt Tellus.

Med verktyg som PUB och Tellus blir det lättare för MD-grupperna att planera och följa upp verksamheten, man spar mycket tid och minimerar felen. Staffan ingick i den arbetsgrupp som tog fram PUB.

Han kommer närmast från I 13 där han arbetade medavvecklingen. 1987 hoppade han in som IT-chef vid I14, sedan den ordinarie gått till Ericsson. Staffan har sedan vidareutbildat sig i ekonomi och jobbat som controller och ekonomichef på olika förband.

– Att vara med och påverka hur vi använder pengarna är roligt, men inte att räkna, säger Staffan Åhs som inledde sin militära bana på I 14 i Gävle.

Annons 1/2 liggande 4-färg DTF

Kryptonazister fick fribrev

Hur man än räknar var det tunnsått med nazister i svenska försvaret under krigsåren, men regeringen gav sedermera fribrev åt "kryptonazister"

Den konferens om Förintel-sen som i början av året genomfördes i Stockholm föranledde Överbefälhavaren att låta göra en utredning om hur det egentligen förhöll sig rörande antalet nazister i svenska försvaret under krigsåren. Vid Försvars högskolan har därför ett arbete bedrivits för att kartlägga det förgångna men även för att ta fram en handlingsplan inför framtiden. Vidare har ett antal seminarier genomförts.

Få tjänade Tyskland

Få svenskar gick i tysk tjänst. 502 av dem är kända till namn. I Finlands vinterkrig 1939–1940 uppgick de svenska frivilliga till omkring 12 000 man, vari dock även ingick en contingent norrmän.

Sammanlagt anses de utländska frivilliga i den tyska krigsmakten under åren 1939–1945 ha uppgått till inte färre än 552 300 man. I relation till detta synes antalet svenskar inte vara någon hög siffra. Majoriteten bland de utländska frivilliga i tysk tjänst återfanns dock inte i Waffen-SS utan i nationellt sammansatta förband.

Begränsas frågan till enbart Waffen-SS så föreligger det intressanta uppgifter om det svenska deltagandet:

I juni 1941 var det bara en svensk, i september 1941 åtta, i juli 1943 fem och i januari året därpå 101.

Men detta säger ju inte så mycket utan att sättas i relation till omvälden. Per 1 januari 1944 fanns det i Waffen-SS 37 367 utländska "ariska" frivilliga.

Holländarna var flest, 18 473, följda av Belgien och Danmark med varandra drygt 5 000.

Slutsatsen bör alltså bli att de svenska frivilliga på tysk sida inte var förvånande många utan jämförelsevis fåtaliga. Att som svensk idag gå omkring med dåligt samvete för att det även från vårt land fanns "fältankare", som för mer än femtio

Unga svenska män stod i kö för att delta på Finlands sida i kriget mot Sovjetunionen. I Finlands vinterkrig hösten-vintern 1939–1940 uppgick de svenska frivilliga till cirka 12 000 man, vari dock även ingick en contingent norrmän.

år sedan gick i tysk krigsjänst, förefaller knappast motiverat

Men hur förhöll det sig då med nazisterna i den svenska officerskåren? Med anledning av det tyska överfallet mot Danmark och Norge 9 april 1940 ville svenska regeringen ha klarhet i vad man det fanns nazister inom försvaret. Säkerhetspolisen, som redan tidigare hållit ögonen på politiska extremister, kunde 15 april 1940 redovisa att det fanns 162 svenska officerare, vilka bedömdes kunna vara nazister eller nazisyrpatisörer. År 1942 lät regeringen ÖB utreda frågan på nytt, varvid antalet nazistiska officerare befanns vara blott 18 personer.

Vad hade då hänt mellan 1940 och 1942 som motiverade en minskning från 162 till 18 nazistiska officerare? Svaret är att just ingenting i den yttre världen motiverade en sådan minskning. Vändpunkterna i kriget såsom Al Álamein och Stalingrad hade ännu inte inträffat. Hitler stod på höjden av sin makt. Nazisternas förbrytelser och folkmord var ännu inte allmänt kända

Skälet till minskningen synes främst

kunna förklaras med olika beräkningsgrunder. Vid utredningen 1940 räknades tre kategorier: a) medlemmar i nazistpartier, b) medlemmar i kryptonazistiska Samfundet Manhem och c) medlemmar i Riksförbundet Sverige-Tyskland. Vidare inkluderades reservofficerare och pensionärer.

Riksförbundet Sverige-Tyskland hade inte nazismen på programmet, utan där ingick även tysklandsvänner i största allmänhet. Den utredning som genomfördes 1942 omfattade enbart officerare i krigsorganisationen.

I en krigsorganisation omfattande mer än 600 000 man kan 18 nazistiska officerare knappast anses innebära någon stor proportion. Föreställningarna om att den svenska officerskåren 1939–45 var starkt nazistisk kan alltså inte stödjas på sakuppgifter, utan framstår närmast som ren mytbildning.

(s) anslöt sig från start

Regeringen tillsatte 1946 Bedömningsnämnden, som leddes av ordföranden i Arbetsdomstolen Arthur Lindhagen. Ledamöter var bl a de kända antinazisterna Ture Nerman och Torgny Segerstedt (d.y.). Sammanlagt granskades 57 ärenden, varav 48 inom försvaret (inklusive civilanställda) och sju inom polisen samt vardera ett inom skolan och järnvägen.

Det mest kända fallet var kaptenen S. Han anslöt sig redan från start till Sveriges Fascistiska Kamporganisation och övergick 1933 till Sveriges Nationalsocialistiska Arbetarparti (NSAP) där han 1934 blev Riksledare för SA och 1936 kretsledare NSAP Gotland.

Bedömningsnämndens granskning av kaptenen S 1946–1947 resulterade i att han befanns vara pålitlig, varför han 1948 befordrades till major. Därmed hade han – och hans åsiktsfränder – fått "fribrev" och så sent som på 1960-talet var han aktiv i kryptonazistiska C.E. Carlbergs stiftelse.

Bedömningsnämndens verksamhet innebar även att ÖB och försvaret fick svårare att motarbeta nazistiska tendenser bland de anställda, eftersom även kvalificerat nazistisk inställning av nämnden inte bedömdes som grund för avskedande eller ens utebliven befordran.

Kväve och kol

Illustration: Bengt Bergström

Novell för Hemvärnet av Bengt Bergström

Cirka tjugoem kilometer sydväst om Lofotenbanans anhalt Kaisepakte i norra Lappland ligger en renvaktarstuga. Cirka tjugoem meter från denna stuga reser sig hörnpelare och tak till ett torrdass; rester av väggarna och fjölen ligger spridda på marken. Från takets hörn löper grova vajrar som är förankrade med järntnar. Markförbindningen är dessutom säkrad med stenblock.

En sorgfållig inspektion av platsen leder till slutsatsen att avträdet måste ha ödelagts genom en våldsam kraftutveckling från dess mitt. Tak och pelare har undgått skada tack vare sin kraftiga konstruktion och relativa avstånd från epicentrum. Man kan fråga, vad hände egentligen här?

I juli 1942 var ett förband jägarsoldater förlagda till denna plats. Renvaktarstugan var kompaniexpedition och det (då) intakta torrdasset användes av chefen, hans ställföreträdare och adjutanten. Den övriga truppens behov tillgodosågs i en latringgrav.

Chefens ställföreträdare, en väpnad pliktig fänrik, ansågs sjukligt snål och bisarr i största allmänhet. Han skriker när han skiter, sade man utan att förstå att fänrikens produkter om-

vandlades till guld, silver och reda pengar. I själva verket var hans sinne uppfyllt av drömmar efter rikedomar, och hans oavlätliga försök till förverkligande gav endast lindring vid dassbesök.

Han var också deprimerad efter att ha försökt överlämna sin produkt som födelsedagspresent till chefen; det blev en smocka och en veckas kasernförbud. Fast straffet kunde förstås inte verkställas på fjället.

Fänriken var emellertid på många sätt en kompetent militär. Han hade exempelvis tillbragt ett år i Mussolini's Italien och där inhämtat de senaste rönen i gaskrigsföring och sprängtjänst. Han kunde skära av en grov björk på mitten med några varv pentylstabin eller flytta ett orubbligt stenblock med ett hekto trotyl.

Efter smockan iakttogs fänriken ofta i närheten av dasset och latringgraven, där han på kvällar och morgnar gick och rotade i marken. Olio e aglio, kväve och kol, hördes han muttra; gåtfulla ord som ibland åtföljdes av dämpade fniss.

Så kommer då denna oerhörda detonation klockan tre på natten i den arktiska gryningen och danset studsar flerfaldigt mellan fjällbranterna. De

vettskrämda jägarsoldaterna ser från sina tältöppningar ett dammlon vid dasset och det rasslar överallt av nedfallande småsten och träbitar.

Ut ur röken stiger fänriken i fältuniform och full stridsmundering hållande sin italienska gasmask utsträckt framför sig. Han är sotig och håret är avsvett och han skrattar för full hals.

Han tytnar och betraktar sina kamrater under svullna ögonlock.

– Nå, vad ger ni mej för det? säger han triumferande och börjar skratta igen.

Kompanistryk var det faktiskt många som ville ge honom, men ilskan över den brutala väckningen ersattes snart av motvillig beundran och inte så lite räddhåga. Av en person som kunde tillverka högeffektivt sprängämne av latringpens nitrater kunde man ju vänta vad som helst. Till och med chefen, som hade svårt glömma den fruktansvärda födelsedagsgåvan, blev lite mildare stämd och försökte i fortsättningen överse med fänrikens fekala intressen.

En tid senare inspekterades kompaniet av officerare från staben i Kiruna. Chefens förklaring till det totalförstörda dasset väckte stort intres-

se, särskilt hos en fet major från Armétygförvaltningen.

– Menar du, sade han, att denne fänrik med hjälp av det där kunde åstadkomma det där?

Han pekade på latrinen och nickade sedan mot ruinens.

– Det är ju för fan fantastiskt, göra sprängämne av skit. Detta kan revolutionera krigskonsten eller i varje fall förbilliga kriget. Råvaran är ju gratis. Fänriken är ett geni och hans begåvning måste omedelbart komma fosterlandet till godo.

Sagt och gjort. Fänriken omplaceras med omedelbar verkan till arméledningen i Stockholm och befordrades till överste och chef för en specialsektion Am/lat, forskning och utveckling av ammunition ur latrin. Sektionen visade sig framgångsrik, och snart användes det nya sprängämnet i alla de vapensystem där en detonation var så att säga slutprodukt.

Den fd fänriken var emellertid inte lycklig. Visserligen fick han se sina produkter bokstavligen omvandlas till rikedomar, men i den stor-skaliga processen gick hans djupaste önskningar och känslor förlorade. Innerst inne ville han se och känna och dofta på ett alldelvis eget, personligt vis. I desperation försökte han iscensätta en egen föreställning i gammal god stil på högvarterets VIP-toalett, men det slutade sånär med katastrof då ÖB kom på oväntat besök.

Så tog kriget slut, och fosterlandet efterfrågade ej längre lika ivrigt fänrikens speciella begåvning. Det gjorde emellertid AB Bofors, för vilket kriget alltid pågår, och som alltid söker martialiska talanger.

Fänriken anställdes som forskningschef med uppgift att utveckla långsambrinnande krut att användas i rakettmotorer.

Framtiden tillhörde ej längre kanoner, utan styrbara missiler med högre precision och lägre kostnad. Han fångades omedelbart av arbetsuppgiften; det låg en oerhörd njutning i just tanken på det långsamt brinnande krutet, den dröjande flamman som stegetas till en eruption. Efter endast en kort tid kunde han ange formeln för ett idealiskt drivmedel, till stor del sammansatt av hans egna, speciella råvaror.

En vacker vårdag i slutet på femtioalet var det dags för premiärvisning av företagets stolthet, den revolutionerande missilen Centaur, lika användbar mot mål på marken som i luften. Vapnet med lavett ha-

de ställts upp på en milsvid myr några mil norr om Karlskoga. På avskjutningsplatsen fanns tribun med talarstol, en åskådarläktare samt stadens mässingsorkester.

Presumptiva kunder från mellanöstern och Sydamerika intog hedersplatserna tillsammans med höga stabs-officerare från Sverige. Araberna var slutkörda efter en natt med värmeländska flickor och de amerikanska huvudena värkte av svensk akvavit, allt givetvis on the house.

Bland experterna runt lavetten befann sig fänriken, exalterad till bristningsgränsen inför den stundande uppskjutningen. Äntligen skulle hans drömmar om ära och rikedom förverkligas i ett erekтивt utbrott följt av en brinnande banfas och till slut en grandios sprängning av stridshuvudet. Hela tiden med hans egna produkter. Han gladdes också åt att missilen faktiskt liknade ett gigantiskt stolpiller.

Nu är det tid för avfyring. Orkestern river av en marsch, följd en tango som en artighet åt de sydamerikanska gästerna. (Ett försök att spela arabisk musik med mässingsinstrument hade uppgivits vid repetitionen.) Företagets VD äntrar talarstolen och breder ut sig om industri-samarbete, internationella fredssträngningar och det svenska stålets kvalitet. Så en teknisk systembeskrivning på flytande svengelska, varpå den största schejken får hedersupdraget att trycka på startknappen.

Missilen startar med en förvånansvärt kraftig detonation och drar iväg med det intensiva spårljuset blossande i röksvansen. På ungefär hundra meters höjd ändras emellertid banvinkeln tvärt och Bofors' stolthet dyker ned i marken inom gott synhåll från åskådarna.

Myrmarken är mjuk och erbjuder relativt lite motstånd mot missilens framfart. I början kan man följa dess väg genom att svaga rökstrimmor stiger upp från markytan, men snart försvinner även dessa. Hur länge brinner motorn, frågar den rasande VD. Tjugonio sekunder, svarar fänriken med svag röst.

Trots ivriga efterforskningar under lång tid kunde inte Centaur återfinnas och ligger således för alltid begravet i den värmeländska myrmarken. Fänriken fick sparken och framlever sitt liv i obemärkthet. Ibland drömmer han om sitt livs stoltaste ögonblick: när han sprängde lappdasset enbart med hjälp av sitt snille och sina egna produkter.

Motion mot skråtänkande

Ge hemvärnsbefälen samma ersättning som reservarna när de tjänstgör som instruktörer. Det föreslår Bråbo hemvärnskompani i en motion till sitt regionala ting. Undertecknarna reagerar mot att reservare kasserar in 130 kronor i timmen medan hemvärnsbefälen får näja sig med dagpenning. Östergötland har gott om egna instruktörer i NBC, skytte och skyddsvakt.

Det är inte kompetensen som skiljer utan ett skråtänkande där vi som hemvärnsbefälf beträktas som något katten dragit in, skriver Bråbosoldaterna.

Sjömän går ombord

Ett par av befattningarna i kompaniet och bataljonsstaberna i hemvärn med marina uppgifter – transportbefäl land/sjö och navigationsbefäl – ska från 2003 kunna besättas av medlemmar av Sjövärnskåren.

Besättningar i båtgrupp större och mindre ska tas från Sjövärnskåren så snart va-kanser uppstår. En överenskommelse om detta har träffats mellan rikshemvärnsavdelningen och Sjövärnskåren. MD-grupperna har tiden till 15 maj på sig att behövsätta båtgrupper för den organisation som börjar gälla 2003.

Eskilstuna drillar

All kontrakterad tid under en helg kan Eskilstuna hemvärnssoldater göra den 7–8 april. Den som inte kommer måste lämna in permissionsansökan. Årets stora övning har gruppen som nyckelord. Väl samövade grupper är basen i ett fungerande förband, heter det i senaste numret av bataljonens tidning.

Signalister och expeditionslokkor ska till sammans med mc-ordonnanserna drillas att upprätta staber på oförberedda platser. Hemvärnssoldaterna över framryckning, in-gående i eldställning och stridsskjutning.

Raggar på skolorna

En kampanj på gymnasieskolorna ska förbättra rekryteringen till hemvänet i Sörmland. Idén kom upp på en plane ringshelg för hemvänet och frivilligorganisationerna i Strängnäs. Major Nils Nordin, som är rekryteringsansvarig på Södermanlandsgruppen, tror att hemvänet gått miste om många nya medlemmar på grund av att ungdomarna inte känner till hemvänet när de mönstrar.

– Under våren gör vi ett försök i Nyköping att informera gymnasisterna omedelbart före mönstringen. Varje klass kommer att få besök från oss, säger Nils Nordin.

– Faller försöket väl ut, går vi vidare till skolor i hela Sörmland. Vi hoppas att man följer vårt exempel i hela Sverige.

Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärvet, ska du i första hand vända dig till din militärdistriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion. Detta gäller all krigsplacerad personal, alltså både hemvärnsmän och avtalspersonal.

Till sist

Första övningen

Text: Ulf Ivarsson

Foto: Anders Pettersson

Johan Lindgren, 27, är född på landet utanför Linköping och flyttade till Uppsala 1994. Han pluggar matte på Komvux för att söka in på sjuksköterskeutbildningen. Det finns ett hemvärnsförflutet i familjen. Pappa var hemvärnsmannen på Gotland.

– Min egen militära bakgrund är målobservatör i flygvapnet, berättar Johan.

Han fick tidigt lära sig att tålamod kan behövas i hemvärvet. Det gick ett helt år innan antagningsprocedturen blev klar. Efter två helger på S1 i Enköping blev Johan till slut godkänd som skydds-vakt.

Hemvärvet träffade Johan på hans första riktiga övning. Det var en fin höstdag och Johan var placerad som post vid en väg i skogen. Postinstruktionen var kanske lite oklar och timmarna gick utan att det hände så mycket, men vi kan lita på Johan som lovade att han tänker stanna i hemvärvet ändå.

Lokalredaktörer: Skånska dragongruppen, Södra skånska gruppen: Lennarth Johansson, Nässelblomsvägen 30, 290 37 Arkelstorp, tel, fax 044-913 49, e-post lemajoh@se.packardbell.org ● Kronobergsgruppen: Åke Juhlin, Rågstigen 6, 343 74 Liatorp, e-post ake.juhlin@telia.com ●

Hallandsgruppen: Leif Sondell, Stenlösevägen 37, 310 50 Slöinge, tel 0346-405 12, 070-6944246. Roger Bengtsson, Västra v. 6, 302 65 Halmstad, tel 035-409 02, mobil 070-36 28 727 e-post r.bengtsson@home.se ●

Göteborgsgruppen, Bohus-Dalgruppen, Älvborgsgruppen, Skaraborgsgruppen: Lars Brink, Dr Lindhs gata 1, 413 25 Göteborg, tel/fax: 031-82 75 26, mobil 070-766 9292, e-post lars.brink@telia.com, Mats Gillner, Skogsvägen 5, 468 32 Vargön, tel/fax: 0521-22 36 74 ● Gotlandsgruppen:

Ulf Hörsne, Line gård Hörsne, 620 23 Romakloster, tel/fax: 0498-37095 ● Livgrenadjärgruppen: Per Sjöwärd, Linnégatan 25 A, 582 25 Linköping, tel 013-14 5475, fax 013-10 1156 ● Söderörnsgruppen: Göran Pettersson, Björkvägen 7, 130 40 Djurhamn, tel/fax 08-571 515 87 ● Södermanlandsgruppen: Kent Lund, Strandgatan 10 A, 633 43 Eskilstuna, 016-14 62 40, fax 016-14 96 80, mobil 0708-20 01 24 ● Uppslandsgruppen: Björn A. Johansson, Eva Lagerwallsgatan 2, 756 43 Uppsala, tel 018-124032 ● Värmlandsgruppen: Karl-Henrik Bergman, Hillringberg, 670 20 Glava, tel 070-207 9457 ● Dalregementsgruppen, Gävleborgsgruppen:

Hans Lindkvist, Hökviken, 791 91 Falun, tel 023-222 49 ● Västernorrlandsgruppen, Jämtlandsgruppen: Rolf Höglund, Krokvägen 2, 864 33 Matfors, tel/fax 060-20005, 070-6346162 ● Västerbottensgruppen: Christer Norberg, Aronsberg 13, 910 60 Åsele, tel 0941-663 12, 070-517 58 34, fax 0941-661 80, Lars Heikkilä, Hemgårdsgatan 37, 934 31 Kåge, tel 0910-721690, 070-2629288, e-post: lars.heikki@kagehus1.se ● Norrbottensgruppen: Jan Backman, Dalbackavägen 39, 945 92 Altersbruk, tel/fax 0911-20 40 37 ● Lapplandsjägargruppen, Norrbottens gränsjägargrupp: Sven Kostenius, Rantajärvi 78, 957 94 Övertorneå, tel 0927-230 00, fax 0927-231 23.